

Francisco Xavier Godo

LA MARE DE DEU DEL MONT

DRAMA EN TRES ACTES
Y EN VERS, ORIGINAL.

PREU: **2** PESSETAS

LA MARE DE DEU

DEL MONT

DRAMA CATALÁ EN TRES ACTES Y EN VERS

original de

Francisco Xavier Godo

estrenat ab éxit extraordinari la nit del 21 de
Novembre de 1893
en lo teatro Catalá instalat en lo de ROMEA

BARCELONA

Establiment Tipogràfich de Pujol y C.^a - Tallers, 45

1893

La propietat d' aquest' obra pertany
á son autor.

La Galería de D. Joan Molas y Casas
queda autorisada pe'l cobro dels drets
de representació.

Queda fet lo dipòsit que mana la ley.

A la Exema. Diputació Provincial

DE GIRONA

En la cresta de la montanya més alta del Ampurdà hi ha l'hermita de la Mare de Deu del Mont, posada allà per miracolós desitj de la Verge, segons diu la tradició. La situació de aquella casa, colocada a 1224 metres sobre'l nivell del mar y lo no tenir altres montanyas per sos encontorns, li permet dominar tota la provincia de Girona, com si la Mare de Deu hagués escullit aquell punt, per cobrir-la tota ab son manto de protecció. Té a ésser donchs, per tots los gerundins, com lo verdader faro de salvació, colocat en lo cor de nostra terra y nosaltres no podem menos qu' estarne orgullosos, ja que si havem de créurer lo que 'ns contavan los nostres avis, la intercessió de la Mare de Deu del Mont fou part principal en la consecució de moltes de nostras patrias glorias. Aqueixos antecedents per una part; y per altre l' haver concebut y escrit los primers versos d' aqueix drama en aquella hermita; l' ésser l' assumpto y sos personatjes ampurdanesos ó per sos fets ó per sos títols y ésser jo mateix fill d' aquella terra, de la qual es representació viable dintre del cercol regional y dexant del poder central, la Excelentissima Diputació Provincial, m' han induit imasantmo com un deber, a dedicarli la present producció, primera obra catalana filla de mon curt talent, que, per lo mateix qu' es curt y pobre, es tal volta en mi pretensió massa gran, la de la present dedicatória.

Dignis a lo menos acceptarla, com un altre fruit d' un fill de la provincia, fruit bò ó dolent, pró ofert ab la mateixa intenció en que Abel ofería a Dèu, que l' havia criat, tots aquells que recullia.

FRANCISCO XAVIER GODO.

Barcelona 23 de Septembre 1893.

PERSONATJES

ACTORS

AGNA, 40 anys, tia de.	D. ^a Pilar Clemente
MARÍA, 20 id., neboda de.. . . .	» Adela Clemente
PAULETA..	D. ^a Dolors Gali
RITA..	» Enriqueta Guerra
LO RECTOR, 45 id	D. Theodor Bonaplata.
PEP SUREDA, 26 id..	» Modest Santolaria
PAU, 70 id.	» Iscle Soler
MARIANO	» Joaquim Pinós
L' APLEGADOR.	» F. Llano
JOAN.	D. Llorens Capdevila.
NEN 1. ^{er}	» Jaume Capdevila
NEN 2. ⁿ	» Franc. ^o Capdevila.
MUSICH 1. ^{er}	Sr. Casubés
MUSICH 2. ⁿ	» Olivé

Dos músichs.

(Dreta y esquerra la del actor)

ACTE PRIMER

Lo teatro representa l' interior de l' hermita. Tres portas al fons. A la de la dreta hi ha un lletrero á sobre que diu: «Capella». A sobre de la del mitj lo número 1 y sobre de la de l' esquerra lo número 2. Entre la porta de la capella y l' angul de la paret una escala de fusta ab brana, que conduheix al pis de dalt. A la dreta, al costat de la escala una altre porta que conduheix al carrer. A l' esquerra dugas portas. La de primer terme se suposa qu' es la de la cuyna y la de 'l segón, qu' estarà overta, dona á un terrat, per ahont entra la poca claror de la vesprada en que 's desentrolla lo primer acte. Entra las portas 1 y 2, una taula de noguera ab dos banchs; y entre la capella y la porta número 1 un armari de vidres que conté rosaris, medallas, escapularis. etc., etc. Devant d' aquest armari un' altre taula de noguera ab un tinter, plomas, papers, una llumanera y vuit ó nou candeleros. De lo sostre penjan dos quinqués. A la paret, entre las portas 1 y 2, dos cromos que figuran respectivament los cors de Jesús y Maria.

(Del natural).

ESCENA PRIMERA.

AGNA, MARIA, RECTOR, PEP, RITA, y nens.

(A'l alsarse lo teló, apareixen: Pep y Maria sentats en los banchs de la taula de la esquerra. Lo Rector ab sotana y gorro, passejant de dreta á esquerra ab los rosaris á las mans. Agna sentada á la dreta prop de la porta. Rita y los nens en cadiras al costat de la escala.)

RECTOR. Deu vos salve Maria, etc.
TOTS. Santa Maria, mare de Deu etc.
RECTOR. Gloria Patri et Filio, etc.
TOTS. Sicut erat en principio, etc.

- RECTOR. Ave María Puríssima.
TOTS. Sens pecat fou concebuda.
(Tots fan la senyal de la creu; lo Rector, se jica los rosaris á la butxaca y queda á la dreta enrahonant ab Agna. María ha acabat lo rosari tot rihent, pró tapantse la boca porque no ho veji son oncle. Rita y los nens s' en van cap á la capella)
- MARÍA. (Ap. á Pep.)
Gracias á Dèu qu' ha acavat.
- PEP. Y aixó?
- MARÍA. Y m' ho preguntas?
- PEP. Si.
- MARÍA. Perque m' escapava 'l riurer per culpa teva.
- PEP. Ay jo 't flich!
Demá á l' hora de 'l rosari te estarás ben lluny de mí; aixís no dirás que jo te poso en cap compromís.
- MARÍA. No veus que si l' oncle 'ns veu es capás d' armá un burgit?
- PEP. Y avuy tocan los misteris de goig. ¿No es dimars?
- MARÍA. Aixís;
ja 's coneix que á casa teva dius lo rosari sovint.
- PEP. Cada vespre 'l dihem tots junts y jo cada demati; á vegadas á mitj dia y á la tarde si es precis. Que dirás?
- MARÍA. Qu' ets un heretje y vas per mòlt mal camí y en fi que aixó no m' agrada.
- RECTOR. (Ap. á Agna.)
Bé; digam lo que 'm vols dir y sapiguem de que 's tracta.
- AGNA. Tingas paciència.
- MARÍA. (Ap. á Pep.) Renyits.
- PEP. (Ab sorna.)
Renyits...? Qu' ho dius de debó?
- MARÍA. De debó.
(Fa mitja rialla baixant los ulls.)
- PEP. Cál si t' en rius. .
- MARÍA. (Anantsen rihent per l' esquerra.)
Adeu.
- PEP. (Ap.) Y s' en va al terrat.,
Si t' entench mes qu' en á mí!
A'l di «adeu» vols dir «segueixme.»
Bé; dissimulem, un xich;

me sembla que 'l Rector mira,
fem lo distret.

(Alsantse y mirant los cromos de Jesús y Maria.)
AGNA. *(Ap. á lo Rector.)*

Anem dins
y allá parlarem ab calma.

*(Al alsarse, entran per la dreta Joan y Pauleta
portant dos ciris molt grosos.)*

JOAN. Bonas tardas.

RECTOR. Santa nit.

Com es que pujeu tan tart?

PEP. *(Ap.)* Are no 'm vehuen ja vinch.

(S' en va depressa cap al terrat.)

RECTOR. Vaya uns ciris mes hermosos!

ja podeu entrar cap dins,

y deixarls á la capella

ó pujarls al camaril;

trovaren la porta overta.

*(Joan y Pauleta entran en la capella deixant un
cabàs y una caputxa blanca plegada sobre de
una cadira.)*

Aquets fan cent vinticiuch.

AGNA. Ja hi haurá ciris per temps.

RECTOR. Bé dóna val mes aixís.

ESCENA II.

*Dits y MARIANO qu' entra en escena per la dre-
ta, ab un gros paraiga á sota 'l bras, un qua-
dret embolicat en una ma y un cantiret d' oli
á l' altre.*

MARIANO. Bona nit que Deu nos dó.

RECTOR. Santa nit.

MARIANO. Ja hem arribat;

Quin camí, Mare de Deu!

Pró l' he fet ab gust y gran

perque porto aquí un ex-voto

á la Mare de Dèu.

RECTOR. Ah!

MARIANO. Oh, es un quadro molt hermós!

no 's cregui, 'm costa vuit rals.

AGNA. Se pot véurer?

MARIANO. Si senyora,

(Lo desembolica.)

Veji.

RECTOR. Molt bonich.

AGNA. Está

molt bé.

MARIANO. Ja ho pot torná á dir.

AGNA. Qu' es aixó un riu?
MARIANO. No es un camp.
AGNA. Ayl ayl ves; ningú ho diria.
MARIANO. Com qu' está tan ben pintat.
AGNA. Y aixó? Es la Mare de Deu?
MARIANO. Y are? Es un arbre molt alt.
RECTOR. Vos sou algú d' aquets tres?
AGNA. Que no 'l veus? A fe qu' es clar;
y no es pas que no si assemblí;
es aqueix que té un punyal
á la ma dreta.

MARIANO. Qué diu?
Ayl valgam l' Esperit Sant!
Si soch lo qu' está ajegut;
aquell es un lladregás
y aqueix un altre: eran dos
bonas pessas; l' escolá
de Navata 'm va coneixer,
quant vaig haverli esplicat
lo miracle de la Verge
que are 'ls hi vaig á contar.
Era dijous, y á Figueras
n' era día de mercat,
y, com sempre, vaig anarhi
á vendre un xiquet de grá,
quant al tornar cap á casa
y essent prop de Vilafant,
me varen sortir dos lladres
qu' anavan mólt ben armats,
y 'm robaren los diners
que portava, 'l preu de 'l blat,
lo rellotje, la cadena,
mitja dotzena de sachs,
la barretina, las calsas,
una mula y un cavall.
Aquet so jó, aquets los lladres
la Verge, aquí al cap de dalt,
y aixó que semblava un riu,
es precisament lo camp
ahont va passarme aqueix fet,
y ahont me varen trovar
l' ensent demá dematí
un carreter y un marxant.
Y com que jó 'm creya mort,
al veurerm resucitat,
vaig prometre aqueix ex-voto,
perque es un miracle gran
tornar la vida ab un home
després que l' han ben robat.
AGNA. Si que os lliurareu de bona.
MARIANO. Ja ho pot dir, batua 'l drach!

Varen deixarme tant nú
Com un gall quant l' han plomat.
Lo que mes greu va saberme
la mula que 'm van robar,
qu' era com de la familia;
vivian junts fa tretze anys....
M' haguessin robat la dona,
qu' es un caball desbocat,
los hi hagués donat las gracias
y á damunt quaranta rals.

RECTOR. Sempre os queixeu de las donas
los vehins d' aquets voltants.

MARIANO. Lo qu' es per aqueixas terras
hi corre molt mal bestia,
com son guitas, tiran cossas
fent la seva voluntat.

Aquí té un cantiret d' oli
per las llantias del altar,
y m' en vaig á la capella
á penjar l' ex-voto.

(s' en va.)

RECTOR. Avant;
té, Agneta, qu' es oli bó,
posal ab aquell d' abaix
y torna aquí, que t' espero
y podrém enrahonar.

(Aquesta pren lo canti d' oli y s' en va per la
dreta.)

ESCENA III.

LO RECTOR *sol.*

Entre 'l que 'm vol dir l' Agneta
y la festa de demá
y 'l tragi de tot lo día
després de la mort del xay,
sembla que 'm sento venir
aquell doló acostumat.
Ella diu qu' ha de parlarme
d' un assumpto interesant,
no endevino que pot ser...

(Se senten tocar las campanas de l' hermita.)

Que tocan? Mirin qu' es cas!
lo que passa en 'questa hermita
jo no crech que passi en cap.
Tothom fá 'l que li acomoda,
y aquí, tant petits com grans,
han de tocar las campanas
sens permís del capellá;

y lo qu' es pitjor qu' alarman
las masías del voltant.
Y un los ho deixa fer tot
y calla que callarás,
per mor dels ciris y l' oli
per las llantias del altar.

*(Las campanas deixan de tocar á temps qu' Agna
entra en escena per la porta de la dreta.)*

ESCENA IV.

AGNA y lo RECTOR

AGNA. *(Prenent una cadira y seyent.)*
Mossen Pere, parlem are
que ningú 'ns escolta.

RECTOR. Bé.
de que 's tracta?

AGNA. T' ho diré:
com que sempre he fet de mare
á nostra nevoda, es hora
de buscarli un casadó.

RECTOR. Agna, fá molt temps qu' aixó
ho tinch pensat. A la vora
de Navata hi ha un hereu,
qu' es l' amo de la masía
de ca 'l Xich, y ab ell María
deu casarse.

AGNA. Ayl valgam Deu!

RECTOR. Es bon noy, molt aixerit,
te terra y diners de sobra,
y com qu' ella es una pobra
per ella es lo gran partit.

AGNA. Que pot ser ja ho has tractat?

RECTOR. Ab ell sí.

AGNA. Y ab ella?

RECTOR. A mitjas...

AGNA. Donchs aixó que tú desitjas
avuy es un disbarat.

RECTOR. Bé, veurás, tú saps molt bé
qu' aqueix hivern jo ja os deya
que savia d' un que creya
feria per ella.

AGNA. Y qué?

Ni tú vas dir may que fora
aixó una cosa formal,
ni may ne vam fer cabal
ni ella ni jo.

RECTOR. Sí senyora.

- AGNA. Com s' enten?
RECTOR. Tal com t' ho dich.
AGNA. Si aixís fós no 't pertindria
que ni á mi ni á la María
no 'ns vas parlar may del Xich.
RECTOR. L' únich que me vaig guardar
fou lo nom, tinch experiència,
y no 'l vaig dir per prudència
y per altres cosas...
AGNA. Ah!
y tú ja 't vás fé un castell...
RECTOR. Vaja; no 'm sigas baboya;
AGNA. Devias tractá ab la noya
avans de tractar re ab ell.
RECTOR. Y creus que la noya avuy
no voldrá...
AGNA. No.
RECTOR. (*Ap.*) Sant Antonil
(*Alt.*) Donchs mira, aqueix matrimoni
s' ha de fer perque jo ho vuy.
AGNA. ¿Y 'n dius matrimoni?
RECTOR. ¿Y qué?
AGNA. ¿Y 's farà perque tu ho vols?
¿Es á dir qu' aquí tan sols
ets tú qu' hi deu venir bé?
¿Ni la María es ningú
ni jo hi tinch tampoch que véurer?
¿Es dir qu' ella no 'm deu déurer
lo mateix que 't deu á tú?
RECTOR. Recórdat de 'l que t' he dit;
lo Xich té diners de sobra,
y com qu' ella es una pobra
lo Xich es un gran partit.
AGNA. Aixó no es fé un casament;
aixó es véndrer la María,
y com só la seva tia
mi oposo terminantment.
RECTOR. Te diners y terra...
AGNA. Y fanch,
com l' hereu de ca 'n Escoda.
Véndrer la teva nevoda
es véndrer la teva sang.
RECTOR. Aquet llenguatge...
AGNA. ¿Vols dir
que t' ofen?
RECTOR. ¿No 'm tèn que ofendre...?
aqueixa paraula «véndrer...»
AGNA. ¿Vols dir que t' ha fet sentir?
Gracias á Dèu si he pogut
fer móurer ton pit de roca,
veig qu' una paraula 'l toca

y encare s' es sosmogut.
Tú, com jamay has sentit,
no has mesurat may los actes
de 'ls demés, mes que per pactes
en que 'l cor no hi pren partit.
Per ço en aqueix matrimoni,
t' he de dir y 't sabrá greu,
que tú encens un ciri á Deu
y encens un atxa al dimoni;
perque com que no tens cor,
no pensas que la María
qu' en té y que sent, no voldria
fe un casament sens amor.
¡Pró que 'n saps tú d' estimar
ni qué saps tú que vol dir
ser estimat ni sentir. .!
Per có 't van fer...

RECTOR.

(*Ab energia y prontitut.*)

¡Vols callar! (*Pausa.*)

AGNA.

Callo; pro tingas entés
que tant si es pobre com rich,
no s' en té qu' emportá 'l Xich
á la María y res més.

RECTOR.

Vaig convidarl per la festa
y ell acceptá tot joyós;
y are per vosaltres dos,
la festa se 'm torna pesta.
¿Cóm quedo jo? ¡Quin paper
represento més lluit?

AGNA.

Te vè com l' anell al dit
per obrar tant de llauger.

RECTOR.

Es que pot ser la María
té 'l cor donat ab algú...?

AGNA.

¡Pot ser sí...!

RECTOR.

¿Cóm s' entén?

AGNA.

Tú

que la vetllas cada día,
que la tens al costat téu
y la veus com la veig jó,
tú m' ho preguntas? ¿Y aixó?
Pere ¡per l' amor d' Deu!

RECTOR.

Ella res m' ha confessat

AGNA.

Certas cosas no 's confessan,
s' endevinan; sols s' expresan
quan n' hi ha necessitat.
Y després, ella té cor
y ella sap qu' una vegada
que jo estava enamorada,
tú ofegares mon amor.
Sap que d' allavors ensá
vinch plorant des que 't vaig créurer

perque en tu hi pensava veurer
á n' el pare y no al germá.
Y com vols que la María
busqui ab tu la seva mort,
si li ha de tocar la sort
de la seva pobra tia!

RECTOR. ¿Perque 'm tiras á la cara
un fet que may m' has retret?

AGNA. Per evitar qu' aquell fet
puga repetir-se encare.

RECTOR. (*Ap*). ¡Oh! si jo pogués parlar...!
Si are jo li pogués dir...!
Pró no; m' he de consumir
y tinch que sofrí' y callar...
(*A Agna*).

AGNA. ¿Y qui es ell, si 's pot saber?
¿No 'l coneixes?

RECTOR. A fe no.

AGNA. Deus esser cego.

RECTOR. Y aixó?

AGNA. Perque no t' hi veus.

RECTOR. Perque?

AGNA. Vina.

(*Prenentlo per la mà lo porta á l' esquerra fent-
li veurer lo terrat*).

Allá, al fons del terrat,
no veus encar que fosqueja
com un bulto que 'negreja?

RECTOR. Si.

AGNA. Son ells.

RECTOR. ¡Oh! disbarat!

AGNA. Disbarat dius?

RECTOR. Un pintor
que fá un mes que vingué aquí
per restablirse.

AGNA. Y be? si!

RECTOR. Un jovenot que ni jo
ni tu coneixem...! Per Deu!
(*Cridantla*).
María!

AGNA. ¿Que fas?

RECTOR. Que vols
que fassi? están tots dos sols
y la vull aquí.

AGNA. (*Ap*). Deu meu!
(*Alt*). Que vinguil m' está molt be;
pro pensa qu' ho tens perdut,
qu' ells tindrán en mi un escut
y que jo 'ls defensaré.
Perque fins m' he proposat
encar que degui costarte

algún disgust, recordarte
que tu no tens voluntat,
sols parlant de la masia
de Beuda, ahont visquerem.

RECTOR. Agna!

AGNA. Y 'l comptat!

RECTOR. Prou!

AGNA. Veig que sagna

la ferida.

RECTOR. Prou!

(*Cridantla*). ;Marial!

ESCENA V.

MARIA, PEP *y dits.*

MARIA. (*Entrant en escena y Pep redera*
Oncle! que 'm cridava? (*d' ella.*)

RECTOR. Si.

PEP. Comença de ferse fosch...
Nos hem estat contemplant
la hermosa posta de sol.
Quina riquesa de tintas!
Quina mescla de colors!
Quina vista mes grandiosa
y quin cónjunt mes hermós!
Aixó sembla un panorama
que vá girant per l' entorn.
Al matí, la buyragada
dessota d' aqueix turó,
sens que 's sápig a hont comença
y perdentse al horisont,
sembla un mar de cotó fluix,
tot blanch y tot escumós.
Al mitj día, exhuberancia,
riquesa de llum per tot;
á la tarde, cap al tart,
y com mes al tart millor,
lo 'spectacle que 's domina
es tan bell, es tán grandíós,
que ni hi ha qui 'l puga descriurer,
ni tindria cap pintor
prou colors á la paleta
per un quadro tant hermós.
Y á la nit ab l' estelada
y en mitj d' aqueixa foscó,
me fá un efecte tant gran
la Mare de Deu del Mont,
que 'm semblo á Deu quant contempla

- l' obra de la Creació.
- RECTOR. (*Que durant lo parlament de Pep haurà estat un xich nerviós, diu apart*).
D' esplicarse prou s' esplica.
- MARIA. (*Que s' haurá arrimat á Agna desde lo començament de l' escena li diu apart:*)
L' estimo ab tot lo meu cor.
Que ja haveu parlat á l' oncle?
- AGNA. Sí.
- MARIA. Que ha dit?
- AGNA. Ja ho sabrás tot.
- PEP. (*Ap. á lo Rector.*)
Lo qu' es l' hermita, li envejo,
li envejo, senyor Rector;
cregui qu' aixó 'm convindria
per pasarhi un any ó dos.
Vosté ja es un capellá
de la màniga ample.
- RECTOR. JÓ?
- PEP. Un bon Jan.
- RECTOR. Quin poch respecte!
Sap qu' aixó m' estranya molt
en un jove com vosté?
- PEP. Bé; escoltim, aquí *inter nos*
jc soch un poquet incrédul.
- RECTOR. (*Admirat.*)
Que diu are?
- PEP. Sí senyor.
Vull dirli que soch un jove
com molts del segle dinou,
que no 's volen trencá 'l cap
en cap de las religións.
Y 'm sap greu; jo ja vull creurer
pro... pro...
- RECTOR. (*Enfadat.*) Com s' enten pro? Prou!
- PEP. No 's cremi.
- RECTOR. Senyor Pepet!
- PEP. Li faig una confessió.
- RECTOR. Una confessió.
- PEP. Y ben feta,
com una altre qualsevol.
Are, si després vosté
no 'm dona la absolució,
no 'm quedaré altre remey
que condemnarme en lo foch
etern del Infern; pro dihuen
que fent una contrició
ben feta, ha de ser ben feta,
qu' en á l' hora de la mort
tots los pecats se perdonan;
qu' es vritat ó nó?

RECTOR. He dit prou.
Y bromas, si es qu' aixó es broma,
no 'n vull ab la Religió.
PEP. Si es que tinch ganas de creurer,
li dich ab tot lo meu cor;
vayal no faltava mes!
Y precisament per ço
deya jo, qu' aqueixa hermita,
en passanthi un any ó dos,
com qu' un se trova aquí dalt,
mes prop del Cel que del mon,
curaria la meva ánima
com ha curat lo meu cos;
perque un cop un es aquí,
la Mare de Deu del Mon
fa creurer á aquell que no creu
tant si vol com sino vol.

(Durant lo diálech de Pep y lo Rector, Agna y Maria haurán parlat y aqueixa s' haurá posat trista fins á aixuyarse los ulls ab dissimulo.)

AGNA. *(Ap. á Maria.)*
Bé no ploris, dissimula
y conteu ab mí per tot.

MARIA. *(Ap. abrassant á sa tia.)*
La meva mare devia
ésser tant bona com vos.

RECTOR. *(Ap.)* Com mes vá, mes me repugna.

APLEGADOR *(Entrant per la dreta; moviment de tots los personatges, especialment del Rector)*
Santa nit.

RECTOR. L' aplegador.
(L' aplegador al entrar se treu un gros mocador y s' aixuga 'l front.)

ESCENA VI.

L' APLEGADOR y dits.

APLEGADOR Lo qu' es tant jo com la mula
venim molt atropellats.
Vosté ha d' escriure a'l Govern
perque 'ns fassi un camí ral.

RECTOR. Just.

PEP. Vosté escriguiho á n' el Nunci
y jo al Ministre de Estát.
Apa! que hi passarem amples

APLEGADOR Tant de bó! si 'l fessin ray!

RECTOR. Pró no veus qu' es imposible,

lo que demanas?

APLEGADOR Qu' es cás!
(S' haurá tret l' imatge de Nostra Senyora que porta penjada, deixantla sobre la taula de la dreta. Pep se n' haurá anat cap á l' esquerra mirant per lo balcó del terrat.)

Ahl tinga, aixó son diaris y cartas que m' han donat á Beuda. (Los treu de la pitrera y lo Rector al pendrerlos se 'ls fica també ab precipitació dins de la seva.) Aquí hi ha 'ls diners qu' he recullit per l' altar.

(Treu una bossa de couro y la dona á lo Rector.)

RECTOR. Be peça prou!

APLEGADOR Tot es coure,
hi há trenta ó quaranta rals
entre tot, porto deu ciris
y dos quarteras de blat.

RECTOR. Ja va bé. Y ahont tens la mula?

APLEGADOR L' he deixada en lo portal,
perque avuy si que tot sol
no la puch descarregar.

AGNA. (Que estará encenent los quinqués.)
Mentres jo encench los quinqués
tu Pere pots ajudarl.

RECTOR. Just y tancarem la porta
puig comença á ferse tart (Apart.)
y no essent aquí aquesta hora
lo Xich no ve fins demá. (A Maria.)
María, vina ab nosaltres.

AGNA. La necessito aquí dalt.

RECTOR. Es que pot sé 'm fassi falta.

AGNA. Ella aixó no ho ha fet may.
Te sembla si la María
pobreta, 't te qu' ajudar?

MARIA. Tia, si vos compreneu....

AGNA. Qué? que cridi l' escolá.

RECTOR. (Ap. anantsent darrera de l' Aplegador que ja ha sortit per la porta de la dreta.)
L' Agna s' em posa de punta
y tindrem un dalt abaix. (S' en vá.)

ESCENA VII.

AGNA, MARIA. y PEPET.

PEP. (S' adona de que Maria está trista y després d' un moment de pausa de 'ls tres, s' hi arrima y li diu.) Qué tens? Tú has plorat!

MARÍA. (*Ab tristes.*) No res...

PEP. (*Dirigintse á Agna.*)

Senyora Agna!

AGNA.

Tonterías

de son oncle, fa uns quants días
que tot li surt al revés,
y diu qu' aquí tot li amagan,
y ella ho paga; en aqueix mon,
vosté sap que sempre son
los ignocents los que pagan.

PEP.

(*A María.*)

Donchs no 't vull veurer plorar.

(*Pausa.*)

Ja ho has dit tot á la tía?

MARÍA.

Si.

AGNA.

Qué hi há?

PEP.

Qu' á la María

l' estimo y mi vull casar.

AGNA.

Si ella 'l vol no hi dech dir res
es una bona minyona.

PEP.

Y tant, qu' es la única dona
que m' ha fet senti y m' ha entés.

Ja sap que vaig vindre aquí
tot malaltot y perdut,
y he recobrat la salut
perque ella ha vetllat per mí.

L' he tinguda á mon costat,

y jo al veurer nit y dia,

qu' era per mi la María,

l' Angel de la Caritat,

sens donarme explicació

de lo que en mon cor passava,

se que quant ella 'm cuidava,

jo anava posantme bó.

Y quant després d' un martiri

d' un any, m' he curat de prompte,

jo sense donarmen compte

sé que l' estimo ab deliri

y sé qu' ella 'm correspon.

AGNA.

(*A María.*) Tú l' estimas?

MARÍA.

(*Baixant los ulls.*)

Jo, si tia,

si tia...

(*Joan y Pauleta entran en escena venint de la capella*)

PAULETA.

Alabada sia

la Mare de Deu del Mont.

ESCENA VIII.

JOAN, PAULETA y dits.

(Joan y Pauleta, van á seurer á la taula de l' es-
querra, agafan lo cabás, que deixaren sobre
d' una cadira y posantlo sobre de la taula ani-
rán trayent lo menjar y beurer y soparán.
Maria y Pep s' arriman cap á la porta del
terrat.)

PEP. (Ap.) Be podía aquest parell
estarse per la capella.

JOAN. (A Pauleta.)
T' has oblidat la paella;
no podem fregir l' anyell.
Si que l' havem feta bona.

PAULETA. Aquí nos la deixarán.

JOAN. Vols dir Paula?

PAULETA. Si, Joan;
demanaho á la majordona.

JOAN. Tampoch la necessitém
á fins demá dematí.
No diguem res; vinga 'l vi
y avans de menjar beuréem.

(Pren una petita bota y beu un trago.)

AGNA. (A Pep y Maria).

Lo meu germá es testarut
y vosté es qui te que vencerl,
Vol dir?

PEP.

AGNA. Si logrés convencerl.

de que no es cap noy perdut
y de que te posició
per mantenir la Maria,
me sembla que no hi faria
tota aquesta oposició

PEP. Donchs ja qu' aixís li apareix
y si es qu' ho creu necessari,
escriuré á l' oncle, vicari
de Mollet.

AGNA.

Aixó mateix.

(Ap. anantsen cap al mitj de l' escena).

Jo no vull parlarli encara
del Xich, perque es un misteri,
y s' armaria un tiberi
que 's pot evitar per are.

PAULETA. (á Joan).

Tinch mitja fret.

- JOAN. Si no 'n tens
mes que mitja...
- PAULETA. Y tu?
- JOAN. (*Tornant á veurer*). Jo gota
perque estich buydant la bota
y m' escalfo y no 'ntinch gens.
(*Rita y 'ls dos nens entran en escena venint de la
capella*).
- AGNA. (*A 'ls nens*). ¿Os haveu beñ divertit?
- NEN. 1.er Oh! y qu' hi tornarem demá.
- NEN 2.^{on} (*A Nen 1.er*) Pró demá, 'jo vull tocá
tot sol.
- RITA. (*A 'ls nens*). Deu la bona nit.
- NENS. Bona nit.
- RITA. (*A Agna*). Vol fé 'l favor
d' un llumet?
- AGNA. (*Encenentli un candelero y donantli*).
Prou, si es servida.
- NENS. (*Al anarsen cap á dalt y en veu alta*).
Santa nit.
- RITA. Aquí no 's crida.
(*S' en van escala amunt y desapareixen*).
- JOAN. (*A Paula*). T' ha passat lo mal de cor?
(*L' Agna está encenent altres dos candeleros*).
- PAULETA. Ja ho crech y he menjat ab gana.
- JOAN. Era un pollastre tendret.
- PAULETA. Lo que tinch es molta fret.
- JOAN. Donchs al llit y *hasta mañana*.
- AGNA. Vosaltres, voldreu anar
á dormir.'
- JOAN. Ayl si senyora,
com que van per nou, ja es hora.
- AGNA. Os aniré á acompanyar.
(*S' en van tots tres escala amunt. Pauleta y Joan
se n' emportan los trastos*)
- MARIA. (*á Pep*). Escriurás avuy mateix?
- PEP. Avuy mateix.
- MARIA. Bè; per ço
puig l' oncle hi fa oposició
pot ser perque no 't coneix.

ESCENA IX.

MARIA, PEP y MARIANO, *qu' entra en escena
venint de la capella.*

MARIANO. Bona nit; ja l' he penjat
y 'ls hi juro que fa goig;
y are que hi torni cap lladre,

que ja sabrá jo qui só.

MARÍA.

(Ap. á Pep.)

¡Pepet! ¿Qué diu aquest home?

MARIANO.

Estich content de debó,
podén aná á la capella
y 'l veurán.

MARÍA.

(Ap.) ¡Dèu meu senyor!

MARIANO.

Com qu' he trovat una corda
l' he penjat dessota 'l cor,
aixís qualsevol qu' hi entri
podrá véurerl tot d' un colp.
¡Fá un efectel Vajin, vajin
á veurel.

MARÍA.

(Ap. á Pep.) Saps que tinch por?

MARIANO.

Aixís servirá d' exemple
per tots aquets lladregots
que van per lo cami ral,
ó que 's fican per un bosch,
y si un no afluixa la mosca
lo deixan mort ó mitj mort,
com va passarme á 'n á mi.
Pro 's pot saver...

PEP.

MARIANO.

Jo qui só?

Si senyor, ja li diré,
soch en Mariano Mascort
de Navata, per servirlo,
qu' haig arriat no fá mólt
portant un ex-voto per
la Mare de Dèu del Mont.
Es un quadro mólt bonich
y l' he penjat jo tot sol
á la Capella.

PEP.

(Ap. á Maria) Veus dona?

MARIANO.

Y 'l Rector?

PEP.

Ab l' Aplegador.

es abaix que descarrega
la mula.

MARIANO.

Son tots dos sols?

No ha pas arriat lo Xich?

PEP.

Qui es lo Xich?

MARIANO.

Es un minyó

de Navata; un bon hereu.
Haviam de venir 'ls dos;
pro tenia un xich de feyna
ab las garberas, y jó
per no fer tart, he pujat
tot solet; be vindrá prou
demá... Que vosté sería
la nevoda del Rector?

MARÍA.

Per servirlo.

MARIANO.

Per móltls anys;

- vaja, m' en alegre molt.
Com que som entre parents
ab lo Xich, m' ho ha explicat tot.
(*Maria mira á Pepet com atontada.*)
- PEP. Dígali que t'en alegras.
MARIA. M' en alegre.
MARIANO. Es un bon noy.
Aquest any ha fet deu unsas...
PEP. Deu unsas?
MARIANO. Deul si senyor.
PEP. Que...
MARIANO. Qué?
PEP. Fà moneda falsa?
MARIANO. Eh?
PEP. Sí; com que diu aixó
que fá unsas...
MARIANO. Ay caricul
Vosté no m' enten.
PEP. Y donchs?
MARIANO. Vull dir que las ha guanyadas
deu unsas y ab l' ordi sol.
Oh! y las que farà ab lo blat;
lo menos trenta, y si plou
tindrà una cullita d' oli
qu' á fé de neu farà goig.
Oh! no n' hi ha pas cap com ell
per tots aquets encontorns,
que tinga tan bonas terras
y tants diners de recó.
Ah, ja 's veu ja que son oncle
de vostre te bon ull, prou;
y es un noy que no te vicis,
ell no va á festas majors,
no fuma, no veu, no juga,
sempre á ca 'l senyor Rector
y tant sols ab una noya
tingué mitjas relacions.
A las vuit tanca la porta
y s' en va al llit á las nou.
Li asseguro que farán
bona *pareca* tots dos,
perque vosté es molt ayrosa
y ell bon mosso y bon xicot.
- PEP. (*Que s' haurá anat posant nerviós, ap.
á Maria prenentla per la mà,*
Maríal
- MARIA. (*Ap á Pep*). Calmat Pepet!
MARIANO. (*á Maria*). No 'l coneix vosté?
MARIA. Jo no.
MARIANO. Ja veurá com quant lo veji.
me diu que li agrada molt

- PEP. (*Posantse entre Maria y Mariano*)
Vaja, prou de ximplerías
- MARIANO. Y are?
- PEP. Ja n' ha ditas prous.
- MARIA. Ay! Pep per Deu, tingas calma.
- MARIANO. Pró, que li passa? Ay jo 't tochl
Ximplerías!
- PEP. Ja ho he dit
y ho torno á dir.
- MARIANO. Ximple jo?
- PEP. Ximple, si, vosté y lo Xich
y 'l Xich y vosté; tots dos
- MARIANO. Moltas gracias!
- PEP. Per servirlo.
- MARIANO. Homel m' en alegro molt.
- PEP. Que son aqueixas historias?
(*Mirantlo y fentlo caminar reculant*).
Vaja; diguime, que son?
- MARIA. (*A Pep*). No cridis, per mor de Deu.
(*Corre cap á la porta de la dreta temerosa de
que vingui lo Rector*).
- PEP. Parli.
- MARIANO. (*Ap.*) No deu serhi tot.
(*Alt*). Jo parlava en á la noya
del qu' ha de ser son espós
y no sè per quin motiu
m' ha d' armá' aqueix esbalot.
Se tracta d' un casament
qu' ha fet lo senyor Rector,
ab l' hereu Xich de Navata,
parent meu y bon xicot,
y que per ço y pels diners
es un dels partits millors
que podfa fer la noya.
Donchs ja ho sap y ho te entés tot.
(*S' en va cap á la dreta, crusantse ab Maria que
torna cap en Pep*).
- PEP. Maria, crech bastant serio
lo qu' ha dit aquest minyó
y de tota aquesta endrómina
deus darmen explicacions.
- MARIA. Te juro que no 'n se rés.
- PEP. No 'n saps rés?
- MARIA. Te dich que no.
- PEP. (*Ab energia*).
No 't crech.
- MARIA. No menteixo may.

ESCENA X.

RECTOR, AGNA. *Dits.*

MARIANO. (*Aprop de la porta de la dreta y vejent entrar al senyor Rector*).

Bona nit, senyor Rector.

RECTOR. (*Ab calma y entrant en escena portant deu ciris*).

Deu nos dongui bona nit.

Ja ho tenim arranjat tot,

(*L' Agna baixa y queda en escena*).

la mula descarregada,

tot lo blat en un racó,

y en lo quarto de la palla

si es dormit l' Aplegador.

Agna, té; porta aquets ciris

á la capella.

(*Agna agafa los ciris que li dona lo Rector y s' en va cap á la capella*).

PEP. (*Ap. á Maria*). Á las nou

y mitja del meu rellotje,

quant ja dormiré tothom,

á la porta de ta cambra

sentirás trucar dos cops;

aquí t' espero.

RECTOR. (*Ab sequetat*.) Maria,

á retiro. (*Maria va ab los ulls baixos*

á besar la mà de son oncle). Bon repós,

no t' oblidis de resar

y que 't guardi l' angel bó.

PEP. (*Ap. á Maria, al pasar aquesta per son costat*.)

Recordat de 'l qu' hem quedat.

(*Al temps que Maria entra en lo quarto número 2, surt Agna de la capella y entra en escena. Pepet, s' asseu á la taula de l' esquerra, treu una cartera de la butxaca y fa com qui dibuixa*.)

MARIANO. Comença á venirm la son

¿Y jo ahont tinch qu' aná á dormir?

AGNA. Vos, á dalt, al fons de tot

trovareu un matelás

y dos mantas de cotó.

Veus aquí un llum.

(*Li dona un candelero*.)

MARIANO

Tantas gracias.

RECTOR. Vejeu de no caure al pou.

MARIANO. No hi ha perill.

RECTOR. Prou n' hi ha.

MARIANO. Tindrè conta. Dèu nos dó
bona nit y hasta demá.
Jo en quant senti 'l primer toch
d' oracions m' aixecaré!
que vull veurer sortí 'l sol!
(*Desapareix per la porta de dalt.*)

AGNA. (A Rector.) ¿Tu vols res de mí?

RECTOR. No rés;

per avuy ja está dit tot.

(*Ap.*) Ves de vetllar be l' ovetlla
perque está rondantla 'l llop.

AGNA. (*Ap. á Rector.*)

Si está tot dit, ja 't propassas
fentme aqueixas reflexions.
Ves á dormir que demá
hi ha matinas.

(*Ap.*) ¡Ay senyor!
no se perquè no voldria
deixarls aquí tots dos sols.
¿Y vosté senyor Pepet
qué fá?

PEP. ¿Quina hora es?

(*Mirant son rellotje á temps qu' Agna
li contesta.*)

AGNA. Las nou.

PEP. Haurém d' aná á descansar.

Si volgués ferme 'l favor
del vas d' aiga de costum...

AGNA. Encare que 'n vulguí dos.

(*S' en vá per la porta de primer terme
de l' esquerra.*)

PEP. Gracias.

RECTOR. (*Ap*) Me sembla que l' Agna
deu haverli explicat tot.

PEP. (*Ap.*) Jo no sé 'l que d' ell faria
si escoltés are 'l meu cor.

RECTOR. (*Ap.*) Veig que 'm mira de reull
com qui medita un mal cop.

PEP. (*Ap.*) Avuy convé tenir calma,
demá veurém, pot ser nó...

AGNA. (*Entrant en escena ab un vas d' aiga.*)
(A Pep.) Si es servit, aquí té l' aiga,
si 'n vol més...

PEP. Nó, ja 'n tinch prou
mil gracias y santa nit.

(*Pren lo vas d' aiga y s' en va á son
quarto qu' es lo número 1.*)

AGNA. Que descansi.

RECTOR. (*Ab calma.*) Bon repós.

(*Pep al sentir la expressió del Rector li dirigeix una mirada significativa y se n' entra dins de son quarto.*)

(*A Agna.*) Ah! recordat que demá tens que tocar la oració un quart avans: á dos quarts de quatre.

AGNA. No tingas por demá ray...

(*Ap*) Demál... quin día se 'ns prepara mes hermos!

(*Se n' entra dins del quarto número 2 y fa sentir lo bogir de la clau.*)

ESCENA XI.

LO RECTOR *sol.*

Per fi estich sol y abatut,
quant un té 'l cor enutjat,
desitja la soletat
y la calma y la quietut.
Y aixó 'm passa á mi mateix
y 'm passa per massa afecte;
l' una aquí 'm trenca 'l respecte
y l' altra la protegeix.
Jó, que des qu' el pobre Andreu
va morir, Deu lo perdó,
he'sigut un bon pastor
com mana la lley de Deu.
al veure avuy que l' ovella
s' aparta del bon camí,
só jo qui 'n té que sofrir
pe 'l bé que li vull en ella.
Crehuen mon comportament
un delicte ó una imprudencia,
y es sols un cas de consciencia,
lo mostrarme intransigent.
Quant tot estava tractat,
contenta ella y content jo,
s' enamora del pintor
sens havermo consultat.
Y qui es ell? un jovenot
com ni ha tants á Barcelona
que 's creurá que la minyona
li portará un bon adot;
y tot rondantla 'l galán
mirará si té diners...
Ah! vejam aquets papers

que tinch aquí mentres tant,
(*Treu los diaris que l' hi ha portat l' Aplegador*)
y pot se 'm podrán servir
per saber si obro ab prudencia;
un ha de tenir consciencia
pe 'ls que no 'n volen tenir.

(*Llegeix la direcció de la faixa d' un diari.*)

«Señor Don José Sureda
Nuestra Señora del Mont»
Qu' es aixó? «La Ilustración»

(*Mirant la primera plana.*)

Aquí dos sota un arbreda...
No ho he dit! quinas pinturas!
Fan vergonya de mirar!... (*Gira full.*)
Deu meu! No se com hi ha
qui pinta aqueixas figuras. (*Llegint.*)

«Este hermoso lienzo... fué rechazado
por la Junta de la Exposición de Bellas
Artes del Ateneo, motivando la dimi-
sión del Presidente, señor.....»

Este hermoso... 'n diu hermós
d' una cosa que fá fastich!
Si l' autor mereix un castich
de Dèu per escandalós. (*Gira fu'l.*)

«Un Harem;» vaja pleguem
perque aixó no 's pot mirar.
Dèu meu! si no sé 'l que 'm fa
lo contemplarme un harem.

(*Després d' un moment de mirarlo, deixa «La Ilustración» sobre la taula.*)

Aqueix papé es una ratxa
d' escándol d' alló mes forta.

Vejam aqueix lo que porta.
«L' esquella de la Torratxa.»

Já 'n té per passá un bon rato
si té que llegirho tot.

Que diu aixó? «Caps de brot»

Y aqueix es lo seu retrato... (*Llegint.*)

«Pep Sureda es avuy dia
un pintó elegant y fi...»

S' haurá fet posá en aquí
per enganyá á la María.

Será un brot pro es d' un mal cep;
qu' es aixó...? «Un rector de fora.»

«Lo Rosari de l' aurora.»

Jesús María Joseph!

(*Llensa tots los diaris sobre de la taula.*)

Já 'n tinch prou! Ab uns diaris
ab uns papers com aixó
que sont de la Religió
y de la moral contraris

veurhi jo 'l retrato d' ell...
Y qui es ell quant ho tolera?
Oh! no, no; de cap manera;
encare tinch lo cervell
prou clar per no consentir,
mal que pesi á ma germana,
qu' á una noya qu' es cristiana,
me la vulguin pervertir.
Ella fins are ha sigut,
lo que sempre he procurat,
un exemple d' humilitat
y un modelo de virtut.
Y d' aquest arbre joyós
que 'n t'è florit lo brancatje,
no vull que vinga l' oratje
y se n' emporti las flórs.
Senyor Pep, demá 'ns veurem;
are es tart y hi ha gent de fora,
y un escándol á aquesta hora
es millor que l' evitem;
pró demá, si no s' afanya
á anarsen ans del mitj dia,
ja veurá si té energia
lo Rector de la montanya.

(Apaga los quinqués, agafa la llumanera, l' encent y s' en vá escala amunt.)

L' Agna ha ben tencat en clau
y no hi ha perill de ré,
perque 'l llop res podrá fer
encar que surti del cau.

ESCENA ÚLTIMA

PEP, *després* MARIA *y al fi* lo RECTOR *y*
AGNA).

(Pep obra la porta de sa cambra ab molta precaió. Al fons si veu un llum. Quant s' adona que no hi ha ningú, agafa 'l candelero y entra en escena deixantlo sobre la taula).

PEP. Ja es fora; se 'm figurava
que no 's mouria d' aquí
y quasi quasi 'm semblava
qu' aquesta nit nos vetllava
á sa nevoda y a mi.
Vol guerra 'l senyor Rector!
pro com qu' á mi res m' aterra,
quant se 'm declara la guerra,

jo lluito com un lleò
desde 'l pla fins á la serra.
Avant; que 'l lluytar conforta,
la Maria deu vetllar
y tant sols deu esperar
que truqui á la seva porta.
Y si l' Agna 'm sent trucar?
No hi fá rés!

(*Dona dos cops á la porta nùm. 2*).

Ningú respón, (*Escollant*).

Ningú parla; aixó vol dir
que l' Agna ja deu dormir ..
Deu li dongui bona son.
Ja obran!

MARIA. (*Sortint silenciosa y tremolant de lo
quarto nùm. 2 y tencant la porta ab cuidado*).

Ja 'm tens aquí!

PEP. Maria!

MARIA. (*Agitada y quasi sens mourers d'
aprop de la porta*). Tinch cert temor...

PEP. Y que tems al costat meu?
arrimat prop de mon cor.

(*S' arrima á n' ella la pren per la mà y ab sua-
vitat lo porta al mitj de l' escena*).

Ningú 'ns sent y ningú 'ns veu.

MARIA. (*Mirant per tots costats*).

Tinch por!

PEP. De l' oncle?

MARIA. O de Deu.

He comés una imprudencia

PEP. Deu te la perdonará;
no 'n duptis.

MARIA. (*Suplicant*). Tingas clemencia.

PEP. Maria!

MARIA. (*Id.*) Tingas consciencia
deixam... parlarem demá.

PEP. Demá!

MARIA. Si demá.

PEP. No; fora

massa tart.

MARIA. Massa tart?

PEP. Si;

per ço he buscat aquesta hora
y t' he reclamat aquí
Marial estich á la vora
d' un precipici, y tu sols
pots salvar la meva vida,
si es que tú salvarla vols;
es la veu del cor que 't crida
«salvam, salvam», si 't condols.
a. veurer l' ánima meva

qu' está ton cor rodejant,
com l' eura s' está enroscant
al tronch, qu' es la vida seva,
desd' aqueixa hora endevant,
tú, tot sent ma salvació
ni haurás de tema á ningú,
ni res t' haurá de fer pó,
perque l' eura serás tú
y lo tronch del rourer jo.
M' estimas?

MARIA.

Y 'n pots duptar
quant estich al costat teu?

PEP.

Perdonam!

MARIA.

(*Recriminantlo.*) Per mor de Dèu!

PEP.

Com no 'm tens que perdonar
si ton cor es lo cor meu?
Oh! no 'n fassis cas, María,
que no ha sigut mon anhel
ofendrer.

MARIA.

Tant se valdria!

PEP.

Ofendrer ton cor seria
lo mateix qu' escupí al Cel.
Es que no sé com estich
des qu' he sabut que 'l Rector
per donarte un hereu rich
s' ha compromès ab lo Xich
y ti vol casar.

MARIA.

Per çó?

Es qu' ell de mon cor disposa?
Es que no tinch voluntat?

PEP.

Com qu' á nostre amor s' oposa
ab tanta temeritat.....
Confessam sols una cosa.
Ton oncle, prenda estimada,
t' ha parlat d' ell?

MARIA.

No per cert;
m' ha dit alguna vegada
que no 'm vol veurer casada
ab un que siga un cap vert,
ni ab cap pobre, y vetho aquí.
Que 't diré? Tot bromejant
mil voltas m' ha fet sentir
qu' ell ha de trovar per mí
un hereu cum un gegant.
Prò; com que quant aixó 'm deya
jo encare no 't coneixia,
ni 't somniava, ni podia
pensar en tú, jo m' en reya
y ell també. Tant sols la tía,
sempre que d' això se parlava,
l' escoltava ó se 'l mirava

no sé de quina manera;
may deya rés, no 's mostrava
satisleta ni riallera.
Y fins més d' un cop l' he vista
parlant mon oncle d' aixó,
anarsen en un recó,
llagrimejar, posars trista
y posarme trista jo
y plorar... (*Maria s' aixuga 'ls ulls*).

PEP. Ploras María?

Qué tens?

MARIA. No res; una historia,
que 'm venia á la memoria,
una historia que la tía
me va contar...

PEP. No voldria
qu' aqueixa llágrima qu' are
rodola en la teva cara,
ne fos del teu cor la clau,
y obrís un dolor que jau
y no has deslliurat encare.

MARIA. No; penso en l' historia aquella
de la tía, historia veila
de fa molts anys, que no sé
perque m' entristeix, perquè
jo no tinch que fer com ella;
no, perque estich decidida
á fer trossos de mon cor
ans que pérdrert.

PEP. Benehida!
Jo perdo, jo 'm vench la vida
ans que pérdrer ton amor.
Ja t' entench: tú de segü
tens por de ton oncle...

MARIA. Sí;
veig que tracta de fe ab mí
lo que ab la tía pro...

PEP. Ab tú?

Jamay! Per ço estich aquí.
Per ço es qu' avans de demá
coneixent la oposició
sistemática que 'ns fá
he pensat qu' era millor
posar las cosas en clá.

Tú tens en mí confiança?

MARIA. Li tinch tota y li tinch cega
PEP. Donchs voluntat y esperança
perque só per tú una llança
que ni 's trenca ni 's doblega.
Y per defendrert á tú,
no tindré contemplacions

ni á ton oncle ni á ningú,
perque com llança es segú
que si 'm llanço punxo á fons.
Y si intentés apartarte
de mon costat, per salvarte
desd' aquest instant dech dirte,
que n' hi haurá claus per tencarte
ni tindrà alé per ferirte.
Perqu' ell no sap qui so jo
ni tu tampoch ho saps pas,
no soch un pobre pintor
com ell se figura no,
só molt mes; demá ho sabrás.

MARIA. Sento passos .. ay per Deu!
si 'ns vehuen... (Apaga 'l llum).

PEP. (Prenentla per la mà). Que has fet?

MARIA. Deu meu!

déixam en anar...!

(tractan de desferse de Pep)

PEP. (Sostenintla.) Maríal

MARIA. Que poden pensar? La tia...

l' oncle baixa. .

RECTOR. (Desde dins). Aqueixa veu!

PEP. No 't moguis.

MARIA. Prudencial!

PEP. No,

ab ton amor res m' aterra

y del plá fins á la serra

lluitaré com un lleó.

(Lo Rector ha overt la porta y baixant l' escala
ab la llumanera á la mà.)

RECTOR. Llamp del cell!

PEP. Llamp de la terra!

(Al dir lo Rector «llamp del cel» Maria logra
desferse de Pep y fuig cap á sa cambra en lo
moment en que Agna obra la porta. Maria
cau de genollóns á sos peus tapantse los ulls.
Pep queda en posició altanera, ab la mà dreta
apoyada en la taula de l' esquerra y 'l cap
alt. Cau lo teló ràpidament.)

FÍ DEL ACTE PRIMER

ACTE SEGON

La mateixa decoració. Son las vuit del dematí. Al alsar lo telc, se sent tocar l' armonium y las campanas de la capella, que paran al cap d' un moment.

ESCENA PRIMERA.

PEP, *sol, qu' entra en escena quant acavan de tocar l' armonium y las campanas, deixant lo bastó y lo sombrero sobre la taula de l' esquerra. S' asseu en lo banch.*

PEP. Sembla un sommi 'l qu' ha passat aquesta nit á l' hermita!
Es la primera vegada qu' he sentit rabia en ma vida.
Duptar d' ella, es com duptar d' un angel y es un delicte.
Sort que l' Agna, que si veu y es una dona molt digna, va posá á rotllo al Rector aufegantli las sospitas.
Lo ver amor deu se un crim, per lo que may en sa vida ha sabut qu' es estimar ni 'l que l' amor significa.
«Don Joseph, tot ha acavat »entre nosaltres va dirme;
»pot preparar l' equipatje »y demá avans del mitj dia »tórnersen á Barcelona »deixants' tranquils en l' hermita»
oh! pobre senyor Rector!
ó no ho entén ó sommia;
no aixís com aixís se trencan

las cadenas que fabrica
l' amor, ni aixis trenca 'l vent
las branca d' aquesta alsina.
Ni d' aquí m' en vaig sens ella,
ni aprop d' ell la deixaria,
perque ella es meva, y aixis
sols ma voluntat l' obliga.
¡Oh Rector, senyor Rector!
desd' are vinga 'l que vinga,
tot estich prompte á afrontarho
per l' amor de la María.
Y lo mateix puch pujar
fins al cel desde l' hermita,
que caure en sos precipicis
y perdrem en un abisme.
Si jo pogués parlá ab l' Agna
si ella sortís desseguida...
Tot just avuy es la festa
d' aquí dalt, lo pitjor día
que podíam escullir
per esclarirns una mica.
Y á fé 'm convé y dech parlarli
perque ella enterada estiga
de qui soch y perque sápig
qu' al pretendrer la María,
es perque tinch honra y nom
y medis per mantenirla.

ESCENA II.

MARIA y PEP.

(María surt precipitadament de la capella ab caputxa blanca al cap, los rosaris penjant del bras y un llibre de missa en las mans.)

MARÍA. *(Neguitosa.)* Pepet!

PEP. *(Alsantse.)* Marçal D' ahont surts?

MARÍA. De la capella; estich trista,
nerviosa, no se 'l que 'm passa,
tremolo, durant la missa
he tingut lo plor aquí,
(Senyalant lo coll.)

pro las llágrimas sortían
de mos ulls y rodolavan...
y queyan á dins del llibre....

PEP. *(Prenent lo llibre de mans de María y besantlo.)* Llágrima que ve del cor
es l' ánima que 's destila
y al besar ton llibre, beso
la teva ánima María.

MARÍA. Mon oncle...

PEP. Ahont es lo teu oncle?

MARÍA. A la capella; are dihuen
lo Rosari y jo he sortit
per veurer si 't trovaría,
perque... ja el Xich ha vingut
y ha començat ma desditxa.
Tinch un senglot que m' ofega
y una ánima tan petita,
que sols are al teu costat
me sento tornar la vida.

PEP. Y la tia?

MARÍA. Está resant;
es un angel pobre tia!
Després de lo ocorregut
aqueixa nit, quant á dintre
de la cambra 'ns entornarem,
abrassantme 'm deya: «animat
»y no tingas por de res,
»perque si en Pepet t' estima
»com diu, ab la santa ajuda
»de Deu y de la Santíssima
»Verge, jo 't juro desd' are
»qu' ell no deixarà l' hermita.
»com lo teu oncle li ha dit,
»avuy avans de mitj dia.»
L' oncle de bon dematí,
m' ha cridat y desseguida
ficantse al confessionari,
com qui ha comés un delict
m' ha fet fe una confessió
que pensanhi 'm mortifica.
oh! quina lluyta Pepet!
Que 't deya?

PEP.

MARÍA. No ho sé, volfa
que digués qu' era vritat.
lo que sols era mentida.
Jo jurava y rejurava
y ell obcecat, pretenía
que tú qu' ets sols un heretje
y que no 'm vols ni m' estimas,
lo qu' aquesta nit buscavas
era perdrem.. ..

PEP.

Oh Maria!
Quant á tal estrem s' acut,
quant s' acut á l' ignominia
á falta d' altre argument
per ajudá á la malicia,
l' ofés se tè que defendrer,
qu' ans es l' honra que la vida.
Lo Rector no sap qui sò
y puig tan me mortifica,

- avuy ho sabrá, t' ho juro.
Pep calmat.
- MARIA. Ahont es la tía?
PEP. Ja t' ho he dit; á la capella
qu' está resant.
- MARIA. Donchs retirat.
PEP. en lo teu quarto y no 't moguis
fins á tant que jo t' ho diga,
perque tinch que parlá ab l' Agna
d' una historia bastant trista
referent á n' el teu oncle,
y no crech prudent qu' estigas
tu devant.
- MARIA. Y aixó? Per qué?
PEP. Perque pot ser li sabría
prou greu á l' Agna que tu
ho sentisses; si m' estimas
y tens en mi confiança
no 'm demanis rés María.
Tot ho sabrás á son temps;
certas cosas sols se dihuen
quant s' han de dir, no 'm preguntis.
res mes.
- MARIA. Aquí tens la tía.

ESCENA III.

AGNA y dits.

(Agna ve de la capella tot trayentse la caputxa.)

- AGNA. Bon dia senyor Pepet.
PEP. Senyora Agna, molt bon dia.
AGNA. Si acás no li ha dit la noya
dech donarli una noticia.
Ja tenim lo Xich aquí.
PEP. *(Ab indiferencia.)* Lo Xich?
AGNA. Y ha ajudat la missa
y are ha entrat ab mon germá
á dins de la sacristía.
- PEP. Ja 'l Xich me té sens cuidado
y res del mon me capfica.
AGNA. Com vol dir?
PEP. Podem parlar
un rato á solas...?
- AGNA. Diria
que sí, perque s' en van tots
cap l' altre part de l' hermita,
ab los músichs qu' han pujat
de Besalú.

PEP. Donchs Maria
deixans un instant.

MARIA. Adeu.
(*Trayentse la caputxa s' en vá cap á la cambra
número 2. Pep l' acompanya fins á la porta.*)

PEP. (*Al deixarla*). Y no estigas intranquila.

ESCENA IV.

AGNA y PEPET. *Després lo RECTOR.*

(*Agna y Pep prenen una cadira y sehuen*).

PEP. Crech, senyora, que després
que vosté, obrant com debía,
ha parlat á sa nevoda
com una mare á sa filla,
no tinch perque disculparme,
ni vosté, persona fina,
de talent y de criteri
tal acte permeteria,
coneixent be com coneix
que só una persona digna.
Pro, ab lo qu' ha passat anit,
ma situació es un poch critica,
y puig per culpa de tots,
ha arribat l' hora precisa
de que 'ns caigui á tots la máscara,
jo vull ser, vinga 'l que vinga
lo primer á qui li cau,
per ma sort ó ma desditxa.
Vosté sap de lletra?

AGNA. Si.

PEP. (*Trayent una targeta de la cartera y
presentantli*). Donchs dignis passar la vista
per eixa targeta y veji
qui es lo pintor que tenian
ab vostés, qu' avuy preté
sols lo cor de la Maria.

AGNA. (*Llegint y alsantse emocionada*).
«Lo Compte de Beuda»

PEP. (*Alsantse*) Jol

AGNA. (*Confosa, volguent besarli la mà, que
retira Pep*). Oh! senyor Compte!

PEP. No estiga.

atolondrada; vosté
s' ha guanyat las simpatías
de mou cor, ab la manera
qu' ha tingut de conduhirse,
posant á son germá á ratlla

defensantme y protegintme.
AGNA. He complert ab mon deber
fent sols lo que 's mereixia.
PEP. Mil gracias (*Tornan á seurer*).
AGNA. No dehuen darse
quant no 's fa mes que justicia.
Oh! cregui qu' estich confosa
de vergonya y d' alegría,
al pensar qu' está ab nosaltres
y aquí dintre de l' hermita,
l' hereu d' aquell senyor Compte,
protector de ma familia.
Tant estimava á mos pares
qu' ell los posá á la masía
de Beuda, trayent per ells
los masovers que hi tenian.
Era 'l padrí de la noya,
y 'l bon senyor no venia
una sola volta al Mas,
que no l' omplís de joguinas.
Las festas que s' hi trovava,
se l' enduya ab ell á missa;
á la tarde passejavan
per lo bosch de las alsinas,
y hauria dit qualsevol
qu' eran tota una familia.
Fá deu anys qu' es mort, pro encare
la seva memoria es viva
en lo cor dels que 'l tractavan
que saben lo que valia.
Ell va pagar los estudis
á mon germá y tanta estima
nos tenia á tots nosaltres,
que quant mossen Pere un día
va necessitar diners,
sens consultá á la familia
aná á trová 'l senyor Compte
demanantli set mil lliures.
Y ell, generós com fou sempre,
sense cap mes garantia
que la firma del germá
y un testament de l' any quinze,
vull dir qu' era un de molt vell
en que 'l pare qu' al cel siga
lo nombraba hereu, com dich,
las hi deixá desseguida.
Al any següent d' aqueix fet
lo nostre pare moria;
y al obrirse 'l testament
que va otorgá uns quinze días
avans de morí, 'ns trovarem

que deya que com qu' havian
donat carrera á ne 'n Pere,
l' hereu de casa volia
que fos l' Andreu, qu' era 'l pare
de la noya, qu' al cel siga.
Ja pot contar quin efecte
á n' en Pere causaria
tal testament, sobretot
després d' empenyar la firma
ab lo noble senyor Compte,
per aquellas set mil lliures.
No 'ns ho va pogué amagar
y quant ja va decidir-se
á contarns aquella historia,
la pobre mare qu' havia
escoltat la narració
d' aquell deute avergonyida,
va sofrí un atach de sangs
y va morir... Deu la tinga
al cel!

PEP.

Sosseguis senyora,
y deixis de cosas tristas.

AGNA.

Al any y mitj ó als vint mesos
com si totas las desditxas
nos perseguissen, son pare
lo senyor Compte moria
y no 's va recordar may
de parlarne á la familia,
ni de reclamá á n' en Pere
las ditxosas set mil lliures.
Ja tot nos aná al revés,
perque la pobre Cristina
qu' era mare de la noya,
morí als quatre mesos tísica;
y l' Andreu, nostre germá
y pare de la María,
que tenia á sa muller
una adoració infinita,
després de plorarla un any
va morir...

PEP.

Quanta desdítxa!

AGNA.

Quants sepulcres en poch temps
en torn nostre van obrirsel!
Mort l' Andreu, de la masía
nos en anarem y en Pere,
—dech ferli ab aixó justicia—
s' encarregá de nosaltres
y va conduhirns á l' hermita.
La familia de vosté
vá enviá al cap de pochos días
á Beuda un procurador

y 's van véndrer quant tenían
en lo Comptat Ja may més
varem adquirir noticias
de la senyora comptesa,
ni de vosté, que devía
tení uns setze anys tot lo més
quant va morí 'l Compte.

PEP.

Quinze.

AGNA.

Quinze ó setze.

PEP.

Jo celebros

que tant enterada estiga
de tot aixó, qu' es lo que
jo precisament volía
esplicarli y li agraeixo
que conservi sempre viva
la memoria de mon pare

AGNA.

Hi pensaré mentres visca;
pro, vosté, perque y perdoni,
quant va arribar á l' hermita
no 'ns va dir qu' era l' hereu
del Compte?

PEP.

No 'm convenia.

AGNA.

Com s' enten?

PEP.

Perque pe 'l mitj

hi havia las set mil lliures,
de las quals no 'm recordava,
ni recordarmen volía.
Per ço vaig dir de vritat
tan sols lo meu nom de pila
y vaig usá 'l nom de casa
qu' usan per gust molts artistas.

Aixís d' aqueixa manera,
sens qui hagués la més petita
sospita de que jo fora
lo Compte de Beuda, 'ls días
qu' hem passat junts, s' han passat
d' una manera tranquila
y he anat recobrant salut
y arriuat á restablirme.

Pró, avuy han mudat las cosas
y ja que de tant incua
manera 'l senyor Rector
m' ha ordenat qu' ans del mitj día
m' en vagi, veurém, senyor,
quí pot més y sabrá dirme
si es que la María es meva
ó del Xich.

AGNA.

Verge Santíssimal

senyor Compte, lo que hi ha
que ma nevoda no es digne
de vosté.

PEP. Com s' entén! Agna.
Passi que 'l Rectó aixó diga
pro l' Agna!

AGNA. Vosté es un noble
y ella es una pobra filla
de pagés pobre y honrada
y res més.

PEP. La mes bonica
noblesa es l' honra, senyora,
y essent l' honra avuy en día
un tresor, la noya honrada
ademés de noble es rica.
No es donchs indigna de mí,
y ans es ferli una injusticia,
suposarla tal, quant crech
que 'l mateix rey la prendria.
Per lo mateix jó, que soch
de mon nom y titols digue
vull fer Comptesa de Beuda,
per l' amor á la María.
Y sols si 'l Rector insisteix
en oposars á ma ditxa...

*(Lo Rector apareix á la porta de la capella y se
queda escoltant.)*

será quant sortirá 'l Compte
reclamant las set mil lliuras.

RECTOR. *(Ap.)* Qu' he sentit? Aquets parlavan
d' aquellas set mil... Conspiran
en contra meu. Ay Agna! Agna!
que 't vas ficant mar en dintre
y t' esposas á aufegarte...!
Ay de tú si tinch que dirte....

AGNA. *(Veyent á lo Rector y alsantse.)*
Mou germá.

PEP. *(Ap á Agna.)* 'L señyor Rector!
per ara callém.

RECTOR. *(Ab calma.)* Voldria.
parlá un moment ab l' Agneta.

PEP. Corrents, pró, mes tart hauriam
de parlar nosaltres dos.

RECTOR. Parlarém ans de mitj día.

PEP. Está bé, donchs s' enrahonin
y si no vinch, vosté 'm crida.

*(Pep s' en va per la dreta, agafant avans lo bastó
y lo sombrero que té sobre de la taula.)*

ESCENA V.

AGNA y LO RECTOR.

RECTOR. Desde 'l cancell de la porta
he sentit una expressió

bastant trista y bastant forta,
pró, pensa que no m' importa
la vostra conspiració.

AGNA. Qué vols dir?

RECTOR. Res.

AGNA. Que has sentit?

RECTOR. Fes memoria y ho sabrás.

AGNA. No recordo...

RECTOR. 'S veu qu' estás
molt trascordada.

AGNA. Que he dit?

RECTOR. Fes memoria y ja hi caurás.

AGNA. (*Confosa*).

Parlavam...

RECTOR. De las set mil...

AGNA. Si, si, era ell que m' en parlava.

RECTOR. Com...?

AGNA. No no, jo li contava...
que un día...

RECTOR. Y ell fil per fil
la teva historia escoltava.
Y qui es ell? Que 'n te que fer
de lo que á mi me pertany?
Parla! trovo molt estrany
que 't fiquis, Agna, en lo que
no 't pot fer no mes que dany.
A n' á mí?

AGNA.

RECTOR. A n' á tú.

AGNA. Aixó no.

RECTOR. Donchs, si acudiu en aixó
entre tots per subjugarme,
lograreu exasperarme;
pro... ay de tú si parlo jo!
Despertaré ta dormida
conciència y ja qu' en ta vida
has tingut remordiments,
los tindrás, Agna, sens mida.
Calla donchs, ja que no 'ls tens.
Que vols dir?

AGNA.

RECTOR. Qu' estás dessota
d' un nuvol y 't negarás.

AGNA. Jo negarm?

RECTOR. Mira 'l que fas
qu' está per caurer la gota
que pot fer bassarne 'l vas.

AGNA. Donchs parla...

RECTOR. Donchs quant ahir
ab tot lo que 'm vares dir
y parlant de la masía
tractares de ferm' sofrir,
era per tu que sofría.

Si are ho saps no es culpa meva
perque tu mi has obligat,
y si un cop he enmatllevat
diners ,fou per causa teva.

AGNA. Que dius Pere? No es vritat.

RECTOR. Jo no menteixo.

AGNA. Are si!

RECTOR. Agna!

AGNA. Are no tens disculpa!

RECTOR. Donchs ja que tot m' ho fas dir,
ets sols tu quin té la culpa
si la mare 's va morir.

Tú! y jo callava y patia
y may t' he parlat d' aixó,
perque nostra Religió
nos predica cada dia
pietat y resignació.

Si, jo sofría y callava
y encar que 'm mortificava
may he dit res á ningú,
sols á Deu, puig quant resava
jo pregava á Deu per tú.

AGNA. No tracto d' exasperarte;
pro tinch dret de demanarte
explicacion's contundents.

RECTOR. Lo mateix dret que tu tens
tinch jo de no contestarte.

AGNA. Pere!

RECTOR. Calla!

AGNA. M' has faltat
y aixís no se 'm recrimina;
parla donchs, si dius vritat.

RECTOR. Respecta per caritat
lo recort de la Cristina!

AGNA. Que vols dir?

RECTOR. No puch dir mes:
lo meu vestit, la misiò
meva, Dèu, la Religió,
lo recort d' ella y després
la meva consciencia, jo,
me fan callar mal que 'm pesi,
y al dirme que tot ho desi
ahont no hi puga entrar ningú,
me dihuen tant sols que resi
per la Cristina y per tú.

AGNA. (*Suplicant.*) Pere! Calma mon anhel,
compadeix á ta gèrmana
y parla; romp aqueix gel.

RECTOR. No!

AGNA. La caritat cristiana
no fá tragar tanta fell!

- Perque es que 'm sento acusada
d' un fet que desconeixia?...
Perel estich desesperada;
ó treume de l' agonia
ó mátam d' una vegadal
- RECTOR. (Ap.) No sé si es ella qui 'm tenta
ó si es lo plor d' una dona.
Dèu meul!
- AGNA. Perel reflexiona
y fes una obra dolenta
per ferne una de mes bona.
Parla, parla; per l' amor
de nostres pares!
- RECTOR. Oh! sí!
jo no puch veurer així;
m' estás trosejant lo cor.
Dèu tinga pietat de mí
Agnal fesme un jurament;
juras que per cap apuro
treurás de ton pensament,
lo qu' are en aqueix moment
vaig á revelarte?
- AGNA. Ho juro!
- RECTOR. Donchs valer, y escolta: Un dia,
trovantse nostre cunyada,
la mare de la María,
en lo llit atropellada,
y ja aprop de l' agonia,
ab gran pressa 'm feu cridar;
vaig anarhi, y ab cert tò
de tristesa, començá
dihentme: «Parlo ab lo germá
no parlo ab lo confessor.»
L' haver començat així
y no existint donchs de fet
la confessió, me permet
treçar sols per tú y per mí
la reserva del secret.
No demano penitencia
va dirn; per ço t' he cridat
á n 'a tú; vull sols clemencia
per treurer de la consciencia
tot lo pés del meu pecat.
Maleheixme, no 'm sap greu
puig ta presencia 'm conforta;
jo haig enganyat á l' Andreu,
digué, y la María porta
sense cap dret lo nom seu.
- AGNA. Lo que dius es horrorós!
Si sembla que no pot ser!
Pobre Andreu! tant orgullós

- qu' estava d' ella!
- RECTOR. Si á fé
- AGNA. Y qui es donchs si 's pot saber lo canalla...!
- RECTOR. T' hò diria pro.....
- AGNA. Digas!
- RECTOR. (*fent un esfórs*). En Quim Milá...!
- AGNA. (*Tapanse los ulls y aguantanse en la cadira*). Oh...!
- RECTOR. Y tu 't volías casar ab aquell home qu' havia deshonrat á ton germá! Era de conciencia en mi que no 's fes tal casament y s' en anés lluny d' aquí; mes, com qu' era un lliberti vaig comprarlo facilment. Va fersho pagar molt car dihent qu' á América 'ls viures ho eran y com pots pensar, lo pilló 'm va demanar per anarsen set mil lliures. Jo savia de segú qu' havia de trová algú que me las deixés de prompte, y per salvarte en á tú las vaig enmatllevá al Compte. Y si 'm vaig ficá en tals fangs per salva 'l bon nom del pare fou per tú! Ja comprens are qui va causá 'l cop de sangs que matá á la nostre mare...!
- AGNA. (*Plorant*) Oh Perel 'm sento morir! Perel conciencia.. y perdó... si no me 'l vols concedir...
- RECTOR. Si Cristo va redimir sos butxins ¿qu' he de fer jó? Donarte plena indulgencia; pro tingas per experiencia, qu' un bon sacerdot cristiá, quant fá una cosa, la fá per algú cas de conciencia
- AGNA. (*sanglotant*) Pro jó .. ho ignorava tot, y com que tot ho ignorava... com qu' á n' en Quim l' estimava... jo... no puch parlá... 'l sanglot m' ofega... de tu duptava... Pere... 'l dolor m' asesina... Adeul adeu...! cuidat d' ella

ja que 'l bon Deu t' ilumina..
(S' en va cap à la Capella)
RECTOR. Agnal ahont vas?
AGNA. A la capella
á pregar per la Cristina...!

ESCENA VI.

Lo RECTOR sol

(S' asseu en una cadira y queda pensatiu)

Li haig tingut que confesar
lo que tenia en lo cor,
v li haig dit lo que podia
ja que no puch dirli tot.
Sembla que li ha fet efecte;
ja 'm coneix? donchs ja ni ha prou.
Si no fora 'l que 'm reservo
un secret de confessió.
sabria que quant pretench
que 'l Xich te que ser l' espós
de Maria, no es sistema,
ni es per pura oposició.
Y aixó no ho puch dir jamay!
Aixó va quedá entre 'ls dos,
quan lo Compte va cridar-me
aprop de son llit de mort.
Jo qu' allavors li portava
firmada una donació
dels diners que va deixarme,
quant la vejé, tot d' un colp
agafant-me de las mans
lo paper, com un lleó,
ne va fer trenta mil trossos
y va tirarls á n' el foch.
«Las set mil lliures son vostres.
»va dir-me y feume 'l favor,
»d' acceptarlas com llegat
»que vos fá aqueix moribond.
»Jo no sé ahont tinch lo paper
»que vareu firmarme vos;
»mes, per si acás lo trovessen
»y os las reclamessen, jo
»pensaré avans de morir
»en deixarho arreglat tot.»
Aixó dit nos abrassarem
y va fer sa confessió.
«Fa uns quants anys, quant la política
(y aixó ho dich al confessor),

»me perseguia, à Navata
»vaig anà á raure ab mon cos.
»A casa 'l Xich me tingueren
»dins la masia del bosch,
»y vaig estarhi sis mesos
»millor qu' un rey, molt millor.
»Quant va passar lo perill
»y aquella persecució,
»vaig volguer pagá al anarmen,
»tots los cuidados de tots
»y per més qu' ho he intentat
»no he pogut pagá 'ls favors.
»Donchs lo fill del Xich, avuy
»os lo recomano á vos;
»tracteulo 'l mateix qu' á un fill
»ja qu' avuy son pare es mort,
»y sí Deu li dona vida,
»vos demano per favor,
»qu' á la meva Marieta
»perque tinch adoració,
»si 'l noy segueix com fins are
»li procureu fer espós»
De tot quant m' encarregá,
en descárrech de mon cor,
m' en va préndrer jurament
la Mare de Deu del Mont;
y he de cumplir mal que 'ls pesi,
la voluntat d' aquell mort,
ans que tot per ma consciencia,
després, com á sacerdot,
perque en Pep es un heretje
v ab pell d' ovella es un l'op.
Y al fi perque quant donada
tinch ma paraula d' honor,
perque á trencarla m' obliguin
no hi ha prou força en lo mon.

ESCENA VII.

*Dit RITA, NENS y quatre músichs, després MARI-
RIA, mes tart JOAN y PAULETA y al fi PAU.*

*(Rita, los nens y los músichs venen de la capella
y van formant grupo en torn de la taula de la
dreta.)*

NEN 1.er Lo senyor Rectó es aquí.
NEN 2.on La rifa; vinga rifa.

- NEN 1.er (A Rita.) Jo vull dos bitllets.
 NEN 2.^{on} (Id.) Jo quatre.
 MÚSICH 1.er (A músich 2.^{on})
 Me vols dir qu' es lo que rifan?
 MÚSICH 2.^{on} Medallas y escapularis.
 RECTOR. (Ap) Ahont haurá anat la María.
 NENS 1.er y 2.^{on} Senyor Rector!
 RECTOR. (Ap.) Quin burgit
 de dés qu' ha acavat la missal
 NEN 2.^{on} (A Rector). Vull quatre bitllets.
 NEN. 1.er (Id.) Jo dos.
 RITA. (Id.) No paren; no 'm deixan viurer
 donguilshi bitllets, per Deu,
 que callin!
 RECTOR. Senyora Rita
 are cridaré á la noya
 y 'ls hi daré desseguida
 María! (Ap) Ahont Deu avé anat?
 (S' en va cap á la cambra núm. 2. Maria surt).
 Ay gracias á Deu!
 MARIA. (Entrant). Qué?
 RECTOR. Vina.
 MARIA. Que hi ha?
 RECTOR. Que volen bitllets
 prenelshi 'ls noms, m' amohinan
 y com que no estich per res
 jo m' en vaig cap á la xida.
 Després quant tots sigan fora,
 faré di á n' el Xich que vinga
 y parlarem. (S' en va al terrat.)
 MARIA. (Ha quedat pensativa.)
 (Ap.) Valgam Deu!
 quin patirl Verge Santíssima!
 Ahont haurá anat en Pepet?
 Ahont deu esser 'a tíia? (Pausa).
 Deu meul qu' es lo qu' ha passat!
 (Un dels nens s' haurá enfilat en una cadira).
 RITA. (A Nen primer) Tu, baixa de la cadira.
 NEN 1.er (Cridant) Santo Dios!
 NEN 2.^{on} Y are qué mes?
 NEN 1.er Santo fuertel
 RITA. (A n' els nens). Aquí no 's crida.
 (A Maria).
 Noya; que 'ns fará 'l favor
 d' apuntarnos per la rifa?
 (Entran Joan y Pauleta y fan corro entorn de
 la mateixa taula).
 MARIA. Ja vinchl (Ap).
 Si aixó no s' acava
 he de morir consumida.

(*S' en va cap à la taula, pren la ploma y 's disposa à escriurer*).

- NEN 1.er Primer jo.
NEN 2.^{on} No, jo primer.
RITA. Ja disputeu? Jo diria.
MARIA. Tu com te dius? (A Nen 1.er)
NEN 1.er Jo Tonet.
MARIA. De nom de casa?
NEN 1.er Farrinyas.
MARIA. Y tu com?
NEN 2.^{on} (*Cridant*). Jo me dich Xicu.
RITA. No crideu, ave Maria!
MARIA. Y vosté com se diu?
RITA. Rita
Farrinyas, nom del marit,
y Pujadas, per servirla.
MARIA. Quants ne volen?
RITA. Deu per ells
y cinch per mí que fan quinze.
(A 'ls nens) Vaja; esteu contents?
NENS. Si mare.
RITA. Donchs, apa, á fora...
NEN 1.er Voldriam
deu céntims cada hù.
RITA. (*Donantlos*). Teniu
y calleu; quina familiar
No vos vull portar may mes,
y arrivant á la masia
contareu tot lo qu' heu fet.
(*Rita y los nens s' en van cap à la dreta y al arribar à la porta, entra Pau. Joan y Pauleta y los quatre musichs fant rollo en torn de la taula y la Maria segueix escrivint sense adonarse de lo que passa en escena.*)
PAU. (*Entrant*).
Ave Maria purísima!
RITA. Ja podeu entrar bon home.
PAU. Que ja s' ha acabat la missa?
RITA. Qu' en fá d' estonal (*S' en va ablos nens*)
PAU. (*Entrant en escena*) Are si.
qu' he arrivat á misas ditas.

ESCENA VIII.

MARIA, PAU, PAULETA, JOAN y músichs.

- PAULETA. (*A Maria*).
Vint per la Pauleta Comas.
PAU. (*Ap*). Ah! ja veig á la Maria,
pro está molt atrafegada

y s' está afanyant á escriurer.
No li diguem res; l' Agneta
ja se sap; ella aquets días
te molta feyna á la cuyna:
mes, com té tanta alegría
cuan me veu, vull destorbarla
y ferla enfadá una mica.

(S' envá cap á la primera esquerra)

PAULETA. Apa anem cap al carrer
á prendre 'l sol; fá un bon día.
(Ella y Joan s' en van per la dreta).

PAU. *(Qu' haurá overt la porta de la cuyna
y la torna á tencar.)*

No, tampoch hi es, ja vindrá.
(Pasant per devant de la porta del terrat).

Mosen Pere es á la xida.
Vet aquí un nome felís!
Ell aquí dalt, fins que vinga
Don Carlos *sieta*; allavors
tindrà alguna canongía.
Ab ell may avem lligat
ni 'ns hem tingut simpatias;
jo soch un bon lliberal
y ell fou sempre un bon carlista,
y las meas y las sevas
son ideas que no lligan.
Reposarem y beurem
y luego encendrem la pipa.

(Seu en lo banch de l' esquerra).

MÚSICH 1.er *(á Maria)* Si vol ballá una sardana
començarem desseguida.

MÚSICH 2.^{on} *(Id)* Y que no havem de parar
á fins que toqui mitj día.

*(S' en van cap á la dreta fent un d' ells algun ar-
pegio ab 'l instrument. Maria segueix escri-
bint).*

PAU. *(Ap.)* Aquets també son felissos
tot bufant omplen la tripa.
Encare ella no m' ha vist,
mireu que n' es d' aixerida!

ESCENA IX.

MARIA y PAU

PAU. *(Cridant á Maria, que no s' haurá
adonat d' ell)* Marieta...!

MARIA. *(Veyent á Pau deixa la ploma y corre
á abrassarlo).* Ay lo meu cosí!

PAU. Ja fa un ratet qu' he arriuat.
MARIA. Donchs, no m' havia adonat
de que vos fósseu per qui.

PAU. (Abrassant-la):

Abrassam: ay valgam Deul
fort, aixís; mes fort encare.
Tu tens lo cor de ta mare
y la cara de l' Andreu.
No t' havia vist fa un any
y 't trovo grassa y guapota.
Sil...

MARIA.

PAU. Pro estás tota tristota.

MARIA. Trista!

PAU. Si

MARIA. No es res d' estrany...
ab lo que 'm passa...

PAU. Y donchs qu' es?

MARIA. Res, cosí, no os ho vull dir
perque no os vull entristir.

PAU. Entristirme...?

MARIA. Si os contés...

PAU. Alsa, provau; ves si gosas,
ja 't dich que no ho lograrás,
perque 'ls vells ja no fem cas
en lo mon de certas cosas.

MARIA. Jo no m' ho prendria així
si en lo mon tingués algú;
pro .. si no tinch á ningú...

PAU. Marial 'm tens en á mí.
Ja saps que jo t' he estimat
y que per tú 'l cor se m' obra;
avuy ab setanta á sobre
sols per veurent he pujat.
Qué vols dir? que no tens pare?
Jo 't faré de pare y qué?
Que 't creus que no serviré?
Encare tinch força jencarel
y l' Agneta?

MARIA. Pobre tial

PAU. De segur que tot aixó
deu ser obra del Rectó.

MARIA. Si, del oncle!

PAU. Ho veus Maria?

Tú deus tení 'l cor donat
á n' algú qu' á tu t' agrada,
ne deus está enamorada,
y ell no ho vol.

MARIA. Qué os ho han contat?

PAU. No, á mi ningú m' ha dit res,
pro, pels dolors del' amor
las noyas teniu lo cor

de vidre.

MARÍA. Encare hi ha més;
qu' ell vol casarme.

PAU. 'L Rector
vol casarte?

MARÍA. Si.

PAU. Donchs calla,

te contaré una rondalla
y ves si t' agrada ó no.

Una vegada hi havia
en un castell un marqués,
qué, segons dihuen, tenia
tres fillas y de las tres
una que casars volia
ab un cavaller molt noble,
bastant rich y molt honrat,
que si d' ella era estimat,
es lo cert que tot lo poble
li tenia voluntat.

Pro 'l marqués, no 's diu perque,
fos per punt ó pe 'l que fós,
en lloch d' estarne orgullós,
dihuen que no hi vingué be,
y va oposarshi furiós;
mes com ells dos s' estimavan,
ab tota l' oposició
del marqués, ells se trovavan
y 's veyan y s' enrahonavan
ó per dintre ó pe 'l balcó.

En quant va saberho ell,
encenentseli 'l cervell
feu tapar fins las escletxas,
y va fer cubrir de retxas
tots los balcones del castell.

Y vejent que re hi valia,
perque 'l jove coneixia
be 'l castell ab tots sos caus,
va tencá á la noya un día
dins d' una cambra ab set claus..

»Are ja está ben guardada,
»va dirse, aquí la tindré,
»ab las set claus ben tencada,
»fins qu' aburrida ó cansada
»s' oblidi del cavaller.»

Mes ella, may se queixá,
ni per res s' obrí son llavi;
pro un día que ¿va passá?
vet aquí que va árribá
en lo castell lo seu avi.

L' avi qu' era un home entés,
y enérgich, cridá 'l marqués;

se 'l va mirá, y com devía
mirarsel, que poch després
lo marqués set panys li obría.
La noya, ja pots contar,
sortí d' allí ab una cara
un xich trista y 's va llensar
ab son avi y 'l va abrassar,
en lloch d' abrassá á son pare.
Y tot passejant ab ell
pe 'ls encontorns del castell,
s' en anaren camí avall
y encar que l' avi era vell,
van montá 'ls dos á caball.
Desde 'l castell se 'ls miravan;
pro 'ls dos corrian ensemps
y més que correr volavan,
perque si buscats pensavan
no hi arrivessin á temps.
D' aqueix modo la va treurer
d' aquella pressó enretxada,
la va tenir ben guardada,
y 'l marqués no la va veurer
á fins que va ser casada.
Si la rondalla has entés
deixa are que 'l Rectó acabi
ab los seus plans y res més;
lo Rectó será el marqués
tú la noya y jo 'l teu avi.

MARIA. *(Emocionada y ab llàgrimas als ulls.)*

Oh! cosí Pau, en á vos
deu ésser Deu qu' os envía!
Una abrassada.

PAU. *(Abrassanila.)* Maríal
encare que 'n vulguis dos.
He vingut aquí per tú
sense coneixer tas penas;
apreta: aqueixas cadenas
no las trencará ningú.

ESCENA X.

Dits, lo RECTOR.

RECTOR. *(Entrant).* Ola Paul!

PAU. Ola cosí!

RECTOR. Esteu bó; ja 'm figurava
que vindriau.

PAU. La costum
que tinch aqueixa diada

- RECTOR. per veurer la Marieta...
Y per mi no? Moltes gracias.
PAU. Homel sempre prens las cosas
no se com; per tú y per l' Agna.
RECTOR. Si no os sap greu, á la noya
dech dirli quatre paraulas.
PAU. Bé: si no las puch sentir
m' en vaig.
RECTOR. Pshél veureu...
PAU. (*Ap á Maria.*) Catxassa!
(*S' en va escala amunt.*)
RECTOR. Ahont aneu?
PAU. A reposar.
No saps que vaig pe 'ls setanta?
RECTOR. Que os probi.
PAU. Ja baixaré
quant sentiré las sardanas,
(*Ap.*) perque 'm sembla que entre tots
avuy la ballarem llarga.
(*Quant arriba á dalt, tanca la porta per dissimular y després l' obra poch á poch y 's queda escoltant.*)

ESCENA XI.

RECTOR, MARIA y PAU.

(*Lo Rector agafa una cadira y la presenta á Maria. Los dos sehuen.*)

- RECTOR. Marçal ja has vist a'l Xich.
á missa, 'l Xich de Navata;
aquell hereu de qui jo
t' he parlat tantas vegadas.
Es bon noy, no es cap heretje,
com solen ésser molts altres,
te terras per tot arreu
y á Navata moltes casas.
Donchs be, com qu' es un bon noy
y aixó es una gran ventatje
y 'l conech des que va neixer
y era jo amich de sos pares,
vaig pensar que 'ls dos podriau
unirvos si os agradavau.
Tant sa familia com ell,
varen acceptar lo tracte,
y aqueix ivern, com ja saps
diferents colps ne parlarem
ab l' Agna y tú; tú al principi

t' en reyas, perque 't pensavas
qu' era una broma; després,
vejent que 'm formalisava
vas dirme: 'l que fereu vos
per mi está ben fet. Sols l' Agna
deya que no os conexiau
y qu' aixó no li agradava.
Are, com ja os haveu vist
y tú comprens que no 's tracte
de casarte ab qualsevol,
dech tant sols aconsellarte,
que posante la ma al cor,
y solzament recordante
de tos pares qu' al Cel sigan,
te deixis d' una vegada
d' il-lusións que 'l vent s' emporta
y fugis d' aucells que passen;
aucells que sens núu segur,
no 's penjolan en cap branca
si no es per fugern després
v correr d' un arbre al altre.
Y recorda sobretot,
que com quant aixó tractavam
vas dirme: «oncle vos mateix,»
jo d' allavors tinch donada,
paraula á n' el Xich, de que
quedava establert lo tracte.
Are, digam francament
si del qu' he dit t' has fet cárrech.
Cárrech, sí!

MARÍA.

RECTOR.

Donchs, be: conféssam
si mon projecte t' agrada
y si es que t' agrada 'l Xich!
No t' avergonyexis... parla...
(Fent un esfors y ab energia).
No!

MARÍA.

RECTOR.

MARÍA.

RECTOR.

Qué has dit...?
He dit que no.
Tu 'm vols fer perdre la calma.
A mí may m' ha fet ningú
sortí 'ls colors á la cara,
ni may ni per res del mon
he faltat á la paraula.

PAU.

(Ap.) Un deu mirá ahont posá 'ls peus,
per fuger de relliscadas.

MARÍA.

RECTOR.

No 't recordas
d' aquella nit que 't parlava
d' un hereu com un gegant,
que jo 't guardava á Navata,
y que despres de molt riurer

- me vas dir devant de l' Agna
«vos mateix»?
MARIA. (*Contrariada*). Es cert; pro avuy...
lo meu cor...
RECTOR. Oh! calla, calla!

ESCENA XII

Dits y MARIANO, que ve de la capella.

- MARIANO. Senyor Rector; deya 'l Xich
que si á vosté li semblava,
are que no hi ha ningú
podrían parlar.
RECTOR. No encare.
MARIANO. Donchs nos estem pel padró
y li dich per si 'ns buscava.
Vosté mateix.
RECTOR. Está entés.
(*S' en vá Mariano*).
RECTOR. (*Ap.*) Si sapigués lo que passa!

ESCENA XIII

MARIA, RECTOR, PAU.

- RECTOR. Aixís! baixa 'ls ulls; fas bè,
perque has de está avergonyida!
mentida sembla, mentida
lo paper que tu 'm fas fer.
Y per ço t' has confessat
avuy al saltar del llit?
Digas: ¿de que t' ha servit
l' absolució que t' he dat?
Contesta, si pots ó vols;
disculpat si tens disculpa; (*Pausa*).
Be prou que 's veu que la culpa
no 't deixa parlar tan sols.
MARIA. Si es culpa 'l dir lo que un sent
ó es pecat lo no mentir,
sento, oncle, havervos de dir,
que no 'n tinch remordiment.
RECTOR. És perque ni del que fas
ni del que dius tens consciencia;
pro, María, la paciència
tu no me l' acabarás.
Y si es qu' estás decidida

á lluytar ab mí, está bé,
jo ja sé 'l que tinch que fer
per deixarte avergonyida.

MARIA.

A mí!

RECTOR.

A tu!

MARIA.

No; si no cal
qu' en provarho os esforceu;
encare, gracias á Deu
puch aná ab lo front ben alt.

PAU.

(Ap.) Aixís m' agrada ben dit.

RECTOR.

María, aixó se 't figura
t' has oblidat per ventura
de lo qu' ha passat anit?

MARIA.

Qu' es lo qu' anit ha passat
que 'm puga servir d' afront?
Parleu y diheume: ahont
y quant es que jo he faltat?

RECTOR.

Anit passada y aquí;
burlant á la teva tia,
de la cambra quant dormía,
vares escaparte, si,
tal tet no 'm podrás negar.

MARIA.

No ho pretench!

RECTOR.

Ni ho pots pretendrer
perque saps que 't vaig sorprendrer
ab ton galán... (María vol parlar).

Es en va

quant diguis.

MARIA.

(Ap.) Oh es horrorós.

RECTOR.

Com mes parlas mes t' enroscas
ab lo fet, jo aquí á las foscas
os vaig sorprendre á tots dos;
á las foscas per cobrir
sens dupte mes la maldat.

Tot t' acusa!

MARIA.

No es vritat!

RECTOR.

Tot, si, tot!

MARIA.

(Desesperada) No os puch sentir!
ni puch tragar tanta fel;
si es que 'm creyeu deshonrada,
mateume d' una vegada,
jo ja sé qu' en iré al cel.

(María plora. Pausa)

RECTOR.

Jo de tú estava orgullós
y avuy ja no 'n puch estar!

PAU.

(Ap.) Si l' aví te que baixar
sortirá 'l Sant-Cristo gros

RECTOR.

Be: acabém, tu persisteixes
en que 'l Xich no fa per tu?

MARIA.

No pot ser!

RECTOR.

Donchs es segú

- que tu ja no desisteixas?
Que per tú res significa
lo compromís qu' he contret,
perque á tú ni á tort ni á dret
t' interessa gens ni mica?
- MARIA. Mon cor lo vaig entregar
á n' en Pepet y es ben seu;
y d' un cor que ja no es meu,
oncle, no 'n puch disposar,
- RECTOR. Donchs no havem de parlar mes
y acavem d' una vegada;
ma decisió tinch pensada
desd' anit.
- MARIA. Digueu quina es.
- RECTOR. (*Ab calma*) Com no tinch lo cor de fera
y sols per ton be s' esforça
no vull que 't casis per força
ab lo Xich. de cap manera;
pro al veurert tan insolent,
ten conta del qu' are 't dich:
si no t casas ab lo Xich
te tencaré en un convent.
- PAU. (*Baixant l' escala*).
Ni 'l convent ni 'l Xich
- RECTOR. (*Admirat*). Eh?
- PAU. Res;
ni l' un ni l' altre.
- RECTOR. Com?
- PAU. Prou!
- RECTOR. Com s' enten? Vos aquí hi sou
per demés.
- PAU. Jo per demés?
Si t' ho pensas t' equivocas.
Maria, vina...!
- (*Maria s' arrima á Pau*). Are tu
ja que jo no soch ningú.
vina á veurer si la tocas.
Jo seré un llech, tu ets un sabi,
jo un pagés y tu un Rectó,
tu robust, jove y ben bó
y jo setanta anys y un aví.
Y ab tot y no valdrer res
pensa qu' ab mí no podrás,
perque allá ahont no arriba 'l bras
hi arriba 'l cor que pot mes.
T' has retratat tant al viu
creyente aquí ab ella sola,
que 'm semblavas gat d' angola
ab aucell que tuig del niu.
- RECTOR. Paul
- PAU. Quant veyas son esglay

mes tractavas d'espantarla.

RECTOR. No es vritat.

PAU.

Quant un vell parla

no se l' deu contradir may.

Perel t' dich qu' ets un valent,

y ho has demostrat aixís,

quant li has dit que 's decidís

ò pe 'l Xich ó pe 'l convent.

Cosí! aqueixa decisió

t' honra ben poch, essent ella

com suposas una ovella

esgarriada, y si es aixó,

per tu mateix me sap greu.

RECTOR.

Per mí!

PAU.

Perque l' has errada

del tot; una noya honrada

dónala, si vols á Dèu;

mes si ella com tu li has dit

ha comés un crim tan gran,

quant aquí y ab un galán

l' has trovada aquesta nit,

fesla anar si 'l mal t' escou

á purgá 'l pecat á Roma,

pero no enganyis á un home

y menos á Dèu, y prou!

(En aqueix moment, Agna entra en escena per la porta de la capella y Pep per la de la dreta.)

ESCENA XIV.

AGNA, PEP y dits.

MARIA. *(Al veurer entrar á sa tia va cap ella tota llagrimosa per abrassarla. Agna se queda indecisa sense escolltar á sa nevoda. Lo Rector de cara cap al terrat.)* Tia!

AGNA. *(Ap.)* Qu' es lo que he de fer?

MARIA. Tial! *(Ap.)* Sembla que 'm rechassa.

(Tornant cap á son cosí Pau y abrassantlo plorant.) Dèu meu!

PAU. *(A Maria.)* Pro, que tens? Que 't passa?

MARIA. Cosí Paul! Si jo no ho sé!

(Marla sanglota.)

PEP. *(A Agna veient la manera de comportarse ab Maria.)*

Senyora!

AGNA. *(Ap. girant la cara á Pep.)*

Dèu meu senyor!

quin martiri! quin suplici!

- PEP. (Ap. referintse á Agna.)
No m'escolta!
- PAU. (Dirigintse al senyor Rector y referintse al estat de Maria, que plora.)
Aqueix desfici
no 'm plau gens, senyor Rector.
Aixó que no duri gayre
y vejais donchs que s' acavi.
(A Maria.) Noyal si vols creure al avi
anemsen á prendre l' ayre.
(Pau passa lo bras esquerra per la cintura de
Maria y tot mirant á lo Rector s' en van los
dos per la porta de la dreta. Quadro. Agna
queda al mitj ab los ulls al cel.)
- PEP. (Ap.) 'S veu que dantli torment
li haurá inspirat cert temor.
- (A Agna.) Senyora! 'Ns vol fé 'l favor
de deixans sols un moment?
(Agna dirigeix per tota contestació una mirada á
son germá.)
- RECTOR. (A Agna) Deixans!
(Agna passa per devant de son germá y s' en va
á la cambra número 2.)

ESCENA ÚLTIMA.

RECTOR, PEP, després MARIANO y AGNA.

(Pep deixa 'l bastó y 'l sombrero sobre la taula
de la dreta.)

- PEP. Donchs estem sols?
RECTOR. Si.
aixís m' ho sembla.
- PEP. Está bé,
passarem contas, perque
ja estich per demés aquí.
Quant dech?
- RECTOR. (Ab calma.) Res; per caritat
aquí 's te á qui ho necessita,
y sol deixar per l' hermita
lo que te per voluntat.
- PEP. Si es aixís...
- RECTOR. Donchs aixís es.
- PEP. Aquí van cent duros.
(Donantli un bitllet.)
- RECTOR. (Admirat.) Com?
- PEP. Si 'n vol mes...
- RECTOR. No, aixís tothom ..
- PEP. Vull dir.

- RECTOR. No hem de dir res mes.
PEP. Oh... si!
RECTOR. Donchs vosté dirá.
PEP. Está bé, pro si 'm vol creurer,
podem començar per seurer,
perque 'ms podriam cansar.
(*Agafan una cadira y sehuen.*)
No 's tracta de cosas tontas,
ni d' amors, no, res d' aixó;
's tracta que vosté y jo
are hem d' arreglá altres contas.
(*Pep treu un cigarrillo.*)
- RECTOR. M' entra la curiositat
per saber quins contas son.
PEP. Tingui calma, prou que 'l mon
porta 'l pas precipitat.
(*Encen lo cigarrillo.*)
Donchs son de diners qu' algú
li deixá...
- RECTOR. (*Ab tranquil·litat.*) Vosté 's trascorda,
no recordo...
- PEP. No recorda
que degui res á ningú?
- RECTOR. Com res me falta ni 'm sobra
ni enmatllevo, ni dech ré.
- PEP. Donchs pe 'l que toca al diné
te una memoria ben pobra.
- RECTOR. Deu tractars d' un conta antich.
PEP. Si per cert, no es res d' onguany
RECTOR. Donchs aixís, no es res d' estrany
qu' un...
- PEP. Donchs are jo li dich.
Son set mil lliures que deu
a'l senyor Compte de Beuda.
RECTOR. (*Ab ironia.*) Set mil lliures?
PEP. (*Id.*) *Y no hay deuda
que no se pague; 'm sap greu
despres de tants anys tenir
que reclamá 'l deute aquell,
que per lo mateix qu' es vell
es molt mes grós.*
- RECTOR. (*Id.*) Donchs vol dir. .
PEP. Si: que las set mil aquellas
son ja dotze mil; revessos
de la vida; 'ls interessos
que 's menjan los bous y esquellas.
(*Rient.*) Já, já, já!
- RECTOR. Senyor Pepet!
PEP. Oh! cregui que rich de gust!
RECTOR. Senyor Pepet...!
PEP. Es molt just

- que puga riure un xiquet.
Donchs quedém que tot aixó
vosté m' ho saldará prompte.
- RECTOR. Pro vosté ab quin dret...
PEP. (*Alsantse*). So 'l Compte
de Beuda!
- RECTOR. Vosté!
(*Alsantse contrariat y admirat, diu ab veu
quasi imperceptible*).
- PEP. (*Ab dignitat*). Sí, jol
- RECTOR. (*Ap.*) Quin conflictel
- PEP. (*Agafant lo sombrero y lo bastó*).
Are qu' está
enterat de tot...
- RECTOR. (*Ap.*) Son fill!
- PEP. Per avuy no hi ha perill,
ja ho arreglarem demá.
- RECTOR. (*Ab orgull*). Está be:
(*Ap.*) Si qu' estaria
arreglat si jo tingués
qu' entregarli tans diners!
No sé pas d' ahont los treuria...
- PEP. (*Que s' en vá, diu al arribar prop
de la porta de la dreta*). Donchs entesos!
- MARIANO. Entrant precipitadament per la dreta.
(*Pep se detura*). Corrin!
- RECTOR. Qué!
- MARIANO. (*Com si no pogués parlar*).
La María...!
- RECTOR. Parla!
- PEP. Acavi!
- MARIANO. Se l' ha emportada aquell avi
y ha fugit.
- RECTOR. Si no pot ser!
- MARIANO. Ja son pe 'l mas d' en Grifall!
- RECTOR. (*Desesperat y dirigintse cap á la porta
del terrat.*) Pro si no pot sé!
- MARIANO. Macatxo!
Si ell l' ha pujada en un matxo
y han anat montanya avall.
(*Agná suri de la cambra tota esverada*).
- RECTOR. Aixó era un plan convingut!
- (*á Agná*). Agná 'n saps alguna cosa?
(*Agná fa signos esclamatius y negatius*).
- (*á Pep*). Senyor Compte!
- PEP. Si suposa
qu' en tal plan he intervingut
s' enganya...
- RECTOR. Fins que la trovi...
- MARIANO. Es lo vell que l' ha robada!
- PEP. Pot se 'l vell se l' ha emportada

RECTOR. perque un altre no la robi.
Aixó es obrá indignament,
pro ella tornara al moment,
y jo, mal que 'ls pesi, 'ls dich,
que ó ella será del Xich
ó entrarà dins d' un convent.
(Quadro).

*(Agnà fa ademans de dolor. Pep mira al Rector
ab un sonris mefistofelich. Lo Rector mira al
Compte ab ademá enérgich. Cau lo teló rápi-
dament deixantse sentir á lo lluny los primers
compassos d' una sardana.)*

FÍ DEL ACTE SEGON.

ACTE TERCER

La mateixa decoració. Es cap á la vesprada com durant l'acte primer. Sobre de la taula de la dreta tres ó quatre candeleros.

ESCENA PRIMERA.

PAU y MARIA, qu' entran en escena al cap d'un moment d' alsat lo teló per la porta de la dreta.

PAU. Veus l' avi si n' es de fort?
Ab tot y 'ls meus setanta anys
ja som aquí altre vegada,
pro ja 'm convé reposar.
(S' asseu en lo banch de la taula de l' esquerra.
Maria queda dreta á son costat.)

MARIA. No hi ha ningú.

PAU. No t' apuris
dona prou que sortirán.

MARIA. Pot ser resan lo rosari
á la Capella; qui sap
en Pepet si es fora!

PAU. No;
no crech que s' en hagi anat.
Aviat sortirem de duptes.

MARIA. Cosí, tinch un mal de cap
y hasta un neguit y una por...

PAU. Vaja, vaja; has de pensar
qu' essent l' Agna qui t' ha escrit
que tornessis aquí dalt,
es, y no 't quépiga dupte
que hi ha alguna novetat.
Pot ser ton oncle ha comprés
qu' ab lo seu modo d' obrar

no lograré 'l que desitja
y 's deu aver repensat.

MARIA. Ayl no mes de pensá ab l' oncle
tinch lo cap que se m' en vá;
tremo'lo com una fulla
d' arbre...

PAU. Vaja!

MARIA. Cosi Paul
per favor vos ho demano,
no os mogueu de mon costat.
Ay!

PAU. Qué?

MARIA. (*Agafantse d' en Pau.*)

Me sembla que 'l sento.

PAU. Pro criatura...!

MARIA. 'M tencará
en un convent...

PAU. Vaja, vaja!

que ha de tencartel Veurás
com devant meu, mossen Pere
ni t' en gosará parlar.

Tú prega á Dèu que jo visqui
y deixa que caiguin llamps.
Quant l' Agna t' ha escrit que pujis,
es que 's deu havé arreglat
alguna cosa; si aixís

no m' ho hagués ficat al cap,
á aquesta hora 'ns estariam
tots dos tranquils en lo mas.

Si l' oncle t' hagués escrit,
ja podria repicar,

perque 't juro, Marieta,
que no li hauriam fet cas.

L' Agna es una bona dona
y 't té un carinyo molt gran,
y quant ella fá una cosa
be sap prou perque la fa.

MARIA. Com qu' aqueix mati m' ha fet
un paperot tan estrany...

Ay Pau, are si que 'l sento.

(*Torna á agafarse de son costi.*)

PAU. No tingas pór, si es lo gat
que remena per la cuyna.

MARIA. Ayl no cosí; no ho es pas
lo gat...

PAU. Malvinatje tú!

MARIA. Si 'l sento correr per dalt.

PAU. Dehuen ser ratas...

MARIA. Si, ratas!

PAU. Saps lo que pots fer? T' en vas
dins de ta cambra y t' esperas,

jo me quedaré ab la clau,
y mes tart, segons com veji
't mourás ó no 't mourás.
Així estarás mes tranquila
y no 't veuré sofrir tant.

MARIA.

Si os sembla...

PAU.

Fes lo que 't dich,
crech qu' es lo mes ben pensat.
Quina es ta cambra?

MARIA.

(*Senyalant lo núm. 2.*) Es aquella.

PAU.

Donchs au; ja hi estem anant.

(*Pau s' aixeca y s' en van tots dos cap á lo quarto número 2*)

Tirat un xich sobre 'l llit
y entretant reposarás.

(*Maria entra en lo quarto. Pau tanca ab clau y se la fica á la butxaca.*)

Tots los qu' han vingut á festa
ja s' en dehuen havé anat,
pro, qu' ells no sigan per qui
si que se 'm fa un xich estrany.

(*Haurá tornat á seurer.*)

ESCENA II.

PAU y AGNA, que baixa del primer pis ab una llumanera encesa que deixa sobre la taula de la dreta.)

AGNA.

Bona nit Pau.

PAU.

Santa nit.

AGNA.

Y la noya?

PAU.

Jo 't diré;
la noya ray, ja está bé
allá ahont es...

AGNA.

Com?

PAU.

Ja t' ho he dit;
primé esplicam que ha passat
y despres veurem cosina.

AGNA.

Voleu armá mes borina
de la que 'ns haveu armat?

PAU.

Pau me dich y porto pau;
no vull borina ni res;
primé esplicat y després
ja 't diré la noya ahont jau;
mes Agna, m' has de prometre
no dirne res á ningú,
perque are he vingut per tu,
al veurer la teva lletra.

- AGNA. Cosí Pau no 'm feu parlar,
no puch dir res perque estich
l·ligada.
- PAU. Un' altre embolich!
Ja t' has deixat enganyar...!
Ahont es en Pepet?
- AGNA. Aquí.
- PAU. Y 'l Xich ahont es?
- AGNA. S' en ha anat.
- PAU. Bon vent si se n' es tornat
á Navata.
- AGNA. Aqueix matí
apenas heu sigut fora.
- PAU. Y en Pere?
- AGNA. No transigeix!
- PAU. Es dir qu' está en lo mateix?
- AGNA. Sí; y mon cor sofreix y plora.
- PAU. Y donchs perque li has escrit
que vingúes?
- AGNA. (*Fent un esfors*). Ell m' hi ha obligat!
- PAU. (*Ab malicia*).
La noya ho ha endevinat!
Com s' enten?
- AGNA. (*Enfadat*). Ella ho ha dit;
mes jo no podia creurer
que tu, que tant l' estimavas
ti prestessis! l' enganyavas!
Es quant puch á arrivá á veurer.
- AGNA. (*Mortificada*).
Jo enganyarla! Pau!
- PAU. Tu, sí!
- AGNA. No 'm faltava mes qu' aixó.
- PAU. (*Recriminantla*).
Sí, tu l' has venuda!
- AGNA. Jol
- PAU. Pau... apiadeuse de mi.
- AGNA. Tu causas aquets embulls.
Jol si soch un mar de penas!
ja no tinch sang en las venas,
ni llágrimas en los ulls.
Desd' anit nó sé 'l que 'm passa
y are vos m' esteu matant,
quant si jo sofreixo tant,
es perque l' estimo massa.
- PAU. Si l' estimas no 's demostra.
- AGNA. Cosí Paul per mor de Deu!
- PAU. Pro tot fent lo que vulgueu
no haveu de sortí ab la vostra.
Avuy, li escrius ab enganys,
»convé que tornis assí»
sens recordarte de mí

ni tení en compte 'ls meus anys,
perque si me l' he emportada,
jo l' havia de tornar;
y apa, Pau, torna á pujar
per la segona vegadal
Y ets tú la qu' ab tant d' anhel
parlavas d' un teu amor?
Y tú 'm parlavas del cor? ·
Si 'n tens lo tindrás de gell!
Jo so vell y tot me trema;
tot sembla de neu en mí,
y si posas la má aquí, (*Senyalant lo cor*)
sentirás que encare crema.
Y tinch una voluntat
de ferro, que per doblarla
sería precis trencarla,
y aixó ningú ho ha probat.
Si aixís la teva, y hi hagués
dins ton cor un xich de foch,
no m' haurías donat lloch,
Agna, á que de tú duptés.
Are no 't crech; es mentida
'l que pensas y 'l que dius;
per ço fas y per ço escrius
lo qu' ell vol; tens ben dormida
la consciencia. 'l'mateix qu' ell!
Oh Pau, prou!

AGNA.

PAU.

Prou! está clar,

un vell sempre fa plorar
perque diu vritats un vell!
(*Pausa*). Tornarem á prendre 'l trot
cap lo mas, qu' un hi está alegre;
allá ab ví blanc y ab pa negre
un se pot riurer de tot.
Vaja!.. adeu...

(*Mirant ab inuenció lo quarto núm. 2.*)

AGNA.

Com! a aquesta horal

es de nits y podeu caurer.

PAU.

Allá ahont caigui hi sabré jaurer;
lo que vull es.esser fora
d' aquí y torná á la masía.

AGNA.

Mes la noya ahont es?

PAU.

Per qué?

AGNA.

Perque la vull!

PAU.

Donchs... no ho sé.

AGNA.

(*Ab efusió*). Jo 'm moro sens ella.

MARIA.

(*Desde dins*).

Tiat!

AGAN.

La seva veu...! es aquí...!
á la cambra...! oh! gracias Pau!
Ja vinch.

(*Corre á la cambra núm. 2 y s' adona de que no
hi ha la clau*).

Haveu tret la clau!

(*Ab energia*) Obriu-la!

PAU. Que l' obri?

AGNA. Si.

PAU. No pot ser.

AGNA. (*Forcejant*). Donchs per més forta que siga la fusta, jo davant vostre obstinació també arrancaré la porta.

PAU. No podrás.

AGNA. No?

PAU. Oh! es ben segü.

AGNA. Mi faré á cops de martell.

PAU. Y jo agafaré l' auvell avans que l' agafis tú.

AGNA. (*Cridant*). Maria... 'l cap se m' en vá si ja no'm puch sostenir...

MARIA. (*Desde dins*). Tia!

AGNA. Si... no puch... obrir!

Aguanteume... caich...!

Quadro.—(*Cau desmayada als peus de la taula de l' esquerra*).

ESCENA III.

Dits y lo RECTOR, qu' entra per la dreta ab un candelero encés, deixantlu sobre de la taula del mateix costat. Després MARIA.

RECTOR. Que hi há?

Agna!

PAU. Ha caigut desmayada.

RECTOR. Ajudeume á alsarla... pro...

Com ha sigut tot aixó...?

(*L' alsan y la sehuen en lo banch de la taula*).

PAU. No ho sé; tot de una vegada ha caigut.

RECTOR. Agna per Deu!

Está freda..

AGNA. (*Ab veu imperceptible*). Pau, Maria...

RECTOR. (*Ap*). Aixó 'm faltava! quin dia

(*A Agna*). Agna... filla...!

AGNA. (*Id.*) Germá meu.

RECTOR. Ja obra 'ls ulls! que t' ha passat?

AGNA. (*Ab veu débil*).

Si no ho sé, Pere... ahont es?

RECTOR. Qui?

AGNA. La Maria!

RECTOR. (*A Pau*). Ahont es?

- PAU. Aquil
RECTOR. (*á Agna*) Diu qu' es aquí; ja ha tornat.
AGNA. La clau.
RECTOR. Que vols dir?
AGNA. La clau...!
RECTOR. (*Ap*). Qu' es lo que diu ma germana
Pau, qu' es aixó?
PAU. Res, demana
la clau.
AGNA. (*Suplicant*). Donémela Paul
PAU. Bé dona ja l' obriré...
(*Va á obrir á Maria*).
RECTOR. (*Ap*). No ho entench!
PAU. (*Qu' haurá overt la porta*). Vina Maria,
y abraça á la teva tia,
MARIA. (*Entrant y abrasant á sa tia*).
Tia del meu cor!
RECTOR. (*A Pau*). Perque
la teniau vos tencada?
parleu!
PAU. Bé no cridis, Pere,
ja que ho vols saver, donchs era
perque estava molt cansada
y ha anat á tirarse al llit.
Y res mes, pocas rahons.
RECTOR. Es que vull explicacions.
PAU. Ja las tens, ja tot t' ho he dit
y en fi no 'm preguntis re
perque no 'm vull enfadar.
RECTOR. Jo tinch dret de preguntar.
PAU. Y jo no 't contestaré.
RECTOR. Os heu portat com un home.
PAU. Com lo que só, es natural.
Si la noya ha fet un mal,
ja t' ho he dit, fesla aná á Roma;
mes com qu' ella m' interessa,
no ha de seguir ton consell
y 'm creurá á mí, jo so vell,
pro estich fet tot d' una pessa.
Vull dir que no tinch dos caras
y que lo que tinch al cor
tinch al llavi.
RECTOR. Per favor!
Paul
PAU. Tu, Pere, no reparas
qu' aqueix desitj inhumá
de casarla perque si,
ni jo te 'l puch consentí,
ni Deu te 'l pot perdoná?
Que't creus tú qu' ella es un feudo-
teu?

AGNA. (*Qu' haurà tornat en si y enrahona ab Maria*). No hi ha tant de perill; lo saber que en Pep es fill del Senyor Compte de Beuda lo té confós.

MARÍA. (*Admirada*). Que dieu?

AGNA. Lo té que no sap que 's fá lo veig pensatiu y está no se com.

MARÍA. Ay valgam Deu; pro 'l Compte de Beuda, tia es en Pep.....?

AGNA. Si filla, si.....?

MARÍA. Lo Compte fixantse en mí!

AGNA. Ja veus com va 'l mon Maria.

MARÍA. Me deixeu tota atontada...

Y l' oncle—hi fá oposició?
si 'm sembla un somni.

AGNA. A mi no;

te la paraula empenyada,
y ell de sa paraula esclau
está avuy ab gros torment
rabiant y combatent
per tu y per ell.

RECTOR. (*A Pau*). Vaja Pau.

Ab tot y tení experiència
os dech doná un bon concell,
encar que sigueu molt vell,
no aneu contra la consciencia
de ningú.

PAU. Perel aixó ray...
jo no 't dich pas lo contrari.

RECTOR. La consciencia es un sagrari
que no 's deu profanar may.

MARÍA. (*A Agna*). Ahont es ell are?

AGNA. No ho sé.

fa mitja hora era per quí,
també está enfadat.

MARÍA. Ab mí?

AGNA. No 't creguis, ab tú també.

PAU. (*Ap. á Rector*).

Quant á la consciencia, Pere,
si tu 'n tens també 'n tinch jo,
estem iguals y ab aixó
cada hù pensa á sa manera.

Si sobre ella 't creus ab dret,
dret hi tinch, no ets tú tot sol;
y si mon dret te condol,
tingas paciencia, Peret.

Y are que ja m' has sentit,
com qu' ella á mí 'm necessita,

jo no 'm mouré de l' hermita,
fins que t' haigis decidit,
no 't dech cap cens, ni cap lleuda,
ni tens dret á exigirm res;
estich per ella y res més.

(Pep entra en escena per la porta de la dreta).

RECTOR. *(Ap. á Pau ensenyantli á Pep).*
Lo senyor Compte de Beuda.

ESCENA IV.

PEP *y dits.*

(Pep entra en calma y al veurer los dos grupos que forman los quatre personatjes se queda prop de la taula de la dreta fent lo distret).

PAU. Qué dius Pere?

PEP. Bona nit?

PAU. Santa nit!

(Agná se mostra contrariada. Maria contenta no poguent dissimular que está mortificada).

PEP. *(Veient á Maria ap).* Ah! j' ha tornat.

PAU. *(Ap. á n' el Rector).*

Aquet es lo senyor Compte de Beuda?

RECTOR. *(Ab calma é indiferencia).*

Lo mateix, si, Pau.

AGNA. *(Ap).* Quin compromís!

MARÍA. *(Ap).* Tot lo dia sens ell! Quin dia mes llarch!

PAU. *(Ap. á n' el Rector).*

Es lo fill d' aquell sant home? .
jo 'l tinch qu' aná á saludar.

(S' en va cap á n' ell).

(A Pep). Vosté es lo Compte de Beuda?

PEP. Per servirlo.

PAU. Per molts anys!

RECTOR. *(Ap).* Un altre conflicte á sobre!
Tot ha sigut començar...

PAU. *(Ap. á Pep).* Vosté no sap l' alegria que jo tinch! vosté no ho sap.
Son pare 'm teu tants favors que foren llarchs de contar, y per tots quant lo tractaren lo pobre senyó era un sant.
Quant vaig saber qu' era mort me vaig fé un tip de plorar, que ni quant va morí 'l pare

recordo haver plorat tant.
Vosté en á mi no 'm coneix.
No tinch lo gust...!

PEP.
PAU.

Soch en Pau

Artigas, un masover
que vaig ser durant molts anys
del Mas de Vilademiras,
aquell si qu' era un bon mas.
So cosí de l' Agna; 'l pare
y sa mare eran germans.

PEP.

(Estrenyentli la mà ab efusió).

M' alegro molt de coneixel.

PAU

Y donchs la fa per qui dalt?

PEP.

Ja fa un mes que soch aquí.

RECTOR.

(Ap.) En Pau encara no sap
que 'l Compte es el que preté
la noya.

PEP.

(Ap. á Pau). Estava malalt!

MARIA.

(Ap. á Agna).

Sabeu tia que 'ls dos tenen
un enraonament molt llarch?

AGNA.

(A Maria).

Es clar com no 's coneix'an...

RECTOR.

(Ap.) Sembla qu' are parlan baix.

PAU.

(Ap. á Pep).

Vosté no será y perdoni
lo jove qu' estima tant
á la Maria.

(Pep fa un moviment afirmatiu. Pau un de sorpresa).

RECTOR.

(Ap.) Conspiran!...
y si mi tinch que ficar...

PAU.

Y 'l Rector sap que vosté
es lo Compte? Qu' es estrany!

(Ap. dirigint una mirada al Rector).

Perel t' has begut la lluna.

RECTOR.

(Ap.) Ells no fan mes que mirarm.

PAU.

(A Pep). Oh! la Maria es un angel
y li tinch tal voluntat,

que per mi es com una filla

y quant se morirá en Pau

li deixarà tot en ella,

¿en á qui ho tinch que deixar?

Jo per la noya ho faig tot,

y si vosté 'm diu que cal

que me l' entorni, vull dir,

que demá la porto al Mas.

PEP.

(Ap. á Pau).

Ja veurem, encare tínch
cert assumpto que tractar
ab mossen Pere y després

- PAU. decidirem, gracias Pau.
(*Ap. á Pep.*)
Donchs los deixo y qu' enrahonín
perqué l' onzé es no estorbar.
(*A Agna y Maria.*)
- RECTOR. Agnal apa, veniu; Maria!
PAU. Qué voleu fer?
Saps ahont vaig?
un ratet á la capella.
- RECTOR. A la capella?
PAU. A resar;
perque jo encare que siga
com sempre un bon lliberal
crech en Deu y só catolich
y aixó no 't té que estranyar,
sabent com saps, que Jesús
predicaba llibertat
- RECTOR. (*A Pau.*) Surtiu sempre ab lo meteix.
PAU. Es que sempre parlo clar.
(*S' en vá cap á la capella.*)
- RECTOR. (*A Agna*)
Ves Agna, ves y acompanyal.
tot es fosch y li encendrás
dos ciris y dugas llantias.
(*A Maria.*) Tú també, ves á pregar,
qu' ab lo que m' has fet avuy
ne tens prou necessitat,
y demana al bon Jesús
que 't perdoni tants pecats.
- AGNA. (*Ap á Maria.*)
Al passá al costat de l' oncle
ves de besarli la má.
(*S' en van cap á la capella. Maria ab lo cap baix
va á besar la ma á son oncle. Al anarsen diri-
geix á Pep una mirada carinyosa.*)

ESCENA V.

Lo RECTOR y PEP.

- PEP. Si vosté está decidit
ja qu' ha acabat lo burgit
y tota la gent es fora,
podriam parlar mitj hora
ab la calma de la nit.
- RECTOR. Per quant vulgui, jo estich prompte
á donarli compliment;
si creu milló aqueix moment,
seguí y diguí 'l Senyor Compte

quant tingui per convenient.
Ma casa fou un palau
del Compte qu' are si escau,
donchs aquí no sols te un feude,
sino qu' en mi te un esclau
del Senyor Compte de Beuda.

PEP. Agraheixo tal mercé
y tan noble cortesía;
pro desd' anit sap vosté,
dat lo concepte que 'm té,
qu' acceptarla no podria.
Vosté m' ha tractat de tot
perque m' ha trovat aquí
ab la noya, y sent així
després de cubrirm de llot,
cubrirm d' or no fa per mi.

RECTOR. Es que no estava enterat
de 'l que després haig sabut...

PEP. Qu' es lo Compte 'l que ha pecat?
si á un hom' no 'l fan mes honrat
una corona ó un escut.

Nobles ó no, aquí tots som
iguals y no li valen pactes;
quant vulgui jutjá ab un hom',
no 'l jutji per lo seu nom,
pro jutji per los seus actes.

Y prou de filosofia
y entrem ahont devem entrar;
pro avans d' anarhi á parar
parlarem de la María
perqué 'n tenim que parlar.
De la seva decisió
depend, donchs, senyor Rector,
qu' al lluytar contra vosté,
com tothom, procuri jo
usar las armas qu' un té.

Fassis carrech del que dich
Jo tinch una passió forta
per la María y estich
prompte á tot y res m' importa
que l' hagi promesa al Xich.

Ni 'l Xich se l' emportará,
ni ella anirá en un convent
com vosté 'ns ha dit ben clar,
are espero que 'm dirá
quin es lo seu pensament.

RECTOR. Voste l' acaba de dir
y res hi tinch qu' anyadir.

PEP. Donchs aixó 'm contesta?

RECTOR. Aixó

PEP. Es dir, que no vol sortir

- del mateix dilema?
- RECTOR. Nol
- PEP. Arrivant á tal estrém,
ja no hem d' anar mes amunt,
perque 'ls dos no 'ns entendrem;
pro lluytarem!
- RECTOR. Lluytarem;
quant vulgui 'm trovará á punt.
- PEP. Donchs are, com hem parlat
aqueix mati, aqui mateix,
veji, si está disposat
á tornarm lo qu' hem tractat.
- RECTOR. Senyor Compte, se coneix
que no te memoria.
- PEP. Jo?
- RECTOR. Com s' entén?
- RECTOR. Vosté m' ha dit
que demá y no aquesta nit
arreglariam aixó;
are, si ja s' es desdit
de la paraula donada,
no hi fa res, pot tirá avant
y acabem d' una vegada.
- PEP. Donchs acabem.
- RECTOR. Endevant.
- PEP. *(Pep treu un document de la butxaca.)*
Aqui te donchs, mentres tant
lo document que trovarem
quant lo pare va morir;
y encar que may ne parlarem,
com á precaució 'l guardarem
y avuy tinch que ferl servir
aqueixa firma...
- RECTOR. *(Presentantli 'l document.)*
Es la meva.
- PEP. Y declara aver rebut
set mil lliures, si han crescut,
com compren, la culpa es seva
per no pagar lo vençut.
- RECTOR. *(Ab calma.)*
Senyor Compte no hi dich res;
son dotze mil?
- PEP. L' interés!
- PEP. Ja li he dit avuy, revessos
de la vida, 'ls interessos
que vant fent feix y res mes.
Si 'l document tinch aqui
no ho estranyi, Mossen Pere,
perque 'l meu proposit era,
si 's comportava be ab mí,
de darli.

RECTOR.

De cap manera.

PEP.

Pro ja que vosté no ho vol
encar qu' á mí aixó 'm condol,
com que tinch que defensarme,
per mí aquet papé es un arme
cem un altra qualsevol.

Y ja que n' está enterat,
diguim si está disposat
á pagarm lo deute aqueix.

RECTOR.

(*Alsantse*). Aqueix deute no existeix!

PEP.

(*Alsantse també pro sense mourers del
mateix lloch*).

Com s' enten?

RECTOR.

Ja está saldat.

PEP.

Si fos aixís no tindria
aqueix papé en poder meu.

RECTOR.

Si no ho fos, no ho sostindria
que 'l que no es meu, no ho voldria
com mana la lley de Deu.

PEP.

Sent aixís reclamo jo
lo que no 'm pertany y aixó
es inferirme un ultratje.
Tal llenguatje...!

RECTOR.

Es lo llenguatje
del home que té rahó.

Si vosté te aquí un papé
ahont mon deute se confirma,
jo 'n tinch un altre y també
hi ha senyor Compte una firma
que deu coneixer molt bé.

Fa molts anys que 'l tinch, no es d' are;
quant va ésser mort son bon pare
que Deu l' hagi perdonat,
me 'l doná la seva mare
dintre d' un sobre lacrat.

(*Rector entregantli un sobre gros lacrat pro ocert,
del qual treurá Pep un document que desple-
gará tot nerviós y lo llegirá al costat de la llu-
manera*).

Aquí 'l té

PEP.

Vinga!

(*Llegint*).

«He rebut»..

(*Pausa y ap*).

Es cert... oh! m' ha avergonyit.

(*Tornant lo document á lo Rector*).

Senyor Rector... si es servit...

RECTOR.

(*Prenent lo document y separantse cap
á la dreta*). (*Ap*). Sembla qu' está convençut.

PEP.

Senyor Rector... Santa nit...!

(*Agafa lo seu document l' arruga nerviós y se
n' entra dins de sa cambra. Lo Rector se 'l*

mira fixament fins qu' ha' entrat en ella. En aquest moment se sentan trucar dos cops á la porta d' abaix).

ESCENA VI.

RECTOR *y després* AGNA

- RECTOR. Han trucat dos cops abaix,
no se qui deu se aquesta hora.
(*Cridant*) Agnal qui diantre serà?
Agnal
(*L' Agna entra en escena per la porta de la capella*). Han trucat á la porta
Baixa á véurer qui demana.
AGNA. No ho entencl.. á aqueixas horas...
RECTOR. Ves á veurer lo que hi há
pro sobre tot tingas compte
de no obrir.
(*Tornan á trucar dos colps*).
Ja va!
AGNA. Ja vá!
(*S' en va y torna enderrera al sentir lo Rector que li ofereix un candelero.*)
RECTOR. Te; no hi baixis á las foscas,
que no 'ns vulguin doná un susto;
avuy passan tantas cosas...
(*Agna desapareix per la porta de la dreta.*)
No siga un plan convingut
per torná á endursen la noya.
(*Lo Rector escoltant desde la porta de la dreta.*)
No comprench una paráula,
jo prou sento qu' enrahonan,
algú que s' haurá perdut...
sembla que sento veu d' home.
Pot ser fora una imprudencia
obrir la porta á aquesta hora;
per altre part me sap greu,
pro un las te que pensar totas.
Han donat la «bona nit»
aixó vol dir que s' en tornan,
si es bona gent, be es prou mal
perque fá una nii de fosca.
(*A Agna qu' entra.*)
Qui era?
AGNA. Un home de Navata.
RECTOR. De Navata?
AGNA. Si
RECTOR. Y que porta?

AGNA. (*Donantli una carta y deixant lo candelero sobre la taula de la dreia.*)

Aqueixa carta del Xich.

RECTOR. Y tant tart? deu sé una cosa qu' interessa.

(*Agafant la carta y acostantse á la llumanera.*)

AGNA. 'L que l' ha duta se veu que deu sè un pobre home que segons diu, s' es perdut pel camp de la Correjola.

RECTOR. Una carta! se 'm fá estrany!

(*En lo moment de rompre 'l sobre entran en escena Pau y Maria que venen de la capella sens que se n' adongui lo Rector.*)

ESCENA VII.

Dits. PAU MARIA.

PAU. (*Entrant ap. á Maria.*)

Veus? ja he dit deu parenostres jo quant reso, sempre á Dèu li demano moltes cosas sobre tot bona cullita que enguany no será molt bona

RECTOR. (*Que haurá obert la carta, la mira sense llegirla, la torna á doblar després de donar una mirada á la escena y veient á Pau la fica altre vegada en lo sobre.*)

(*Ap.*) Vaya una carta mes llarga.

AGNA. (*Ap.*) Que deu ser! Veig que la dobla, no la deu voler llegir; la torna á ficá en lo sobre.

PAU. (*Ap á Maria.*) Has resat de cor?

MARIA. Sí, Pau.

PAU. Ets una bona minyona. Quants parenostres has dit?

MARIA. Molts così; lo menos dotze.

(*Lo Rector agafa una llumanera y s' en va escala amunt.*)

AGNA. (*Ap. á Rector.*)

Ahont vas?

RECTOR. M' en vaig á ma cambra á llegir la carta á solas.

PAU. (*Que s' adona de que lo Rector s' en vá escala amunt s' arrima á Agna y li diu ap.*) Ahont vá en Pere?

AGNA. S' en va á dalt.

PAU. Que li pasa alguna cosa de nou?

(*Maria haurá anat á seurer en lo banch qu' está arrimat á la paret de la taula de la esquerra, á prop de la porta número 1, se recolsa y al cap d' un moment treu lo mocador y d' en quant en quant s' aixuga los ulls.*)

AGNA. (Ap). No crech; que jo sápigá.

PAU. Ap. á Agna).

No han pas topat ab lo Compte?

(*Se 'ls quedan mirant tots dos en lo moment en que lo Rector desapareix.*)

ESCENA VIII

AGNA, PAU y MARIA

AGNA. Si os haig de dir la vritat
no entench res del qu' are passa.

PAU. Jo 'm penso qu' ho entens massa
y t' ho vols tenir callat.

AGNA. Y donchs no 'm creyeu?

P. U. Ni un mot.

AGNA. Digueu perquè.

PAU. 'T cremarias.

Y encare després dirás
que busco bullanga ab tot.

AGNA. Bé, val més qu' os deixi estar
sempre esteu tich, tich, tich, tich.

PAU. So vell. (Pausa).

Donchs qu' ha dit lo Xich
no saps pas quant tornarà.

AGNA. No 'n se res, Pau valgám Deu.

PAU. Vaja ets una gata maula
y no 't crech d' una paraula.

AGNA. Y donchs perque 'm pregunteu?
Jo crech que deurá venir
quant li vindrá bé.

PAU. Aixó ray!

tant de bó no vingués may.

AGNA. Tant de bó.

PAU. Ja vens ab mil

Are ja m' agradas mes.

Si 't trovava tota estranya,
perque tu que tens prou manya
avuy no has servit per res.

AGNA. Pro cusí?

PAU. Sense com va
ni com ve, 't has avingut
ab tot lo qu' ha convingut
á n' el teu senyor germá.

- AGNA. Pro si lo que jo he patit
desd' anit sols ho sap Deu.
Ditxós Xich! ell es lo meu
torment desde l' altre nit.
- PAU. Veus com comprens la rahó,
ho veus?
- AGNA. Sí.
- PAU. Pro mentrestant...
- AGNA. Si 'l Xich no ha sigut may sant
de la meva devoció.
Jo ja hos contaría...
- PAU. Qué?
- AGNA. Si no fosseu tant xerrayre...
- PAU. Bé, dona no 'n so pas gayre
no mes dich tot lo que sé.
- AGNA. Veyeu?
- PAU. No 'm sigas tanoca,
si xerro es qu' estich d' humor,
perque lo que tinch al cor
ho soluch tení á la boca.
Y com que parlo molt clar
perque 'ls embuts r.o m' agradan,
ab mi sont molts que si enfadan
com s' enfada ton germá.
Pró á tu no puch contrariarte;
vaja digas.
- AGNA. Solzament
vull dirvos, que fa un moment
que 'l Xich ha enviat una cartã.
- PAU. (*Ab estranyesa.*) Una carta! vejas tú!
y... qué diu?
- AGNA. Lo qu' es aixó....
- PAU. No ho saps?...
- AGNA. No, per are no.
- PAU. Es estrany; y de segú
qu' are s' en deu ave anat
á llegirla... que deu sél...
- AGNA. No se que pensarne.
- PAU. Rél
algun altre disbarat.
Pobre María!
(*Mirantla y vejentla plorosa.*)
¡Marial
Qué fas?
- MARÍA. Res: estich aquí.
- PAU. Qué 't passa?
- MARÍA. Res!
- PAU. Oh! que si
- AGNA. Qué tens? qué ploras?
- MARÍA. No tial
- PAU. Es clá, está tota confosa,

's veu d' aqueixa manera...

(Lo Rector obra la porta y ab lo candelero á la ma esquerra y la carta á la ma dreta baixa silenciosament la escala.)

AGNA. Pst! calleu que baixa en Pere
y sabrem alguna cosa.

ESCENA IX.

RECTOR, *dits*.

PAU. *(Ap. á Agna)*. Saps...?

AGNA. *(Ap. á Pau)*. Qué?

PAU. Que ni passa alguna
de grossa, baixa la escala
no se com, alguna mala
noticia ó pot ser mes d' una.

AGNA. *(Ap. á Pau)*. Calleu; are sortirem
de duptes.

PAU. *(Ap. á Agna)*. Potser que sí.
Ja veurás al cap y al fi
con encare guanyarem.

(Lo Rector ha arribat al peu de la escala tot pensatiu y sense dir res ja ademá d' anarsen cap á la capella).

AGNA. *(Ap. á Pau)*. No diu res.

RECTOR. *(Deturantse y ap.)*. Tot me confon.

AGNA. *(A Rector)*. Ahont vas?

(Lo Rector sospira).

PAU. *(Ap. á Agna)*. Sembla que sospira.

RECTOR. Vaig á veurer si m' inspira
la Mare de Deu del Mont.

(Deixa lo candelero sobre la taula y se n' entra á la capella).

ESCENA X

Dits y després PEP.

(Agná y Pau, quedan mirantse lo Rector fins qu' ha entrat á la capella).

AGNA. *(Ap. á Pau)*.
Me sembla molt misteriós
lo que passa aquesta nit.

PAU. Vaja, Agna, aquí hi ha un bullit
que 't dich qu' es gros y ben gros.

(Pep s urt de son quarto rápidament quant s'

adona de Maria. Fà un gesto d' admiració deixa 'l bastó sobre la taula de la dreta y fa la següent exclamació).

PEP. María!
MARIA. (Alsantse). Pepet!
PEP. Qué fas?
MARIA. Y tú?
PEP. Jo res! m' en anava.
MARIA. Y jo mentrestant plorava
 per tú? hont anavas? ahont vas?
PEP. (Que ab Maria s' en haurá anat cap
 à l' esquerra).

No ho sé: á la bona de Deu
buscant la mort! al abisme,
perque aixó es lo paroxisme
del dolor.

MARIA. Y l' amor meu?
(*Aga y Pau los veuen, se 'ls miran un moment y figura que parlan d' ells).*

PEP. Si María! tens rahó;
 ab ton amor veig lo cell
 pro es tanta y tanta la fel
 que m' ha fet beure 'l Rector,
 que ja no se lo que 'm pasa
 ni 'm dono conta de mí;
 sofreixo si estich aquí,
 si m' envaig sofriré massa;
 y aixís mon doló es etern,
 perque entre tu y ell posat,
 tinch lo cel en un costat
 y al altre costat l' infern.
 ¿Qu' haig de fer?

MARIA. Lo que 'm tens dit;
 protegirme y no olvidarme
 estarte aquí y estimarme,
 com m' ho juravas á nit.
 Se que no mereixo tant,
 perque tu d' una pagesa
 ne vols fer una comptesa...

PEP. Y què? Mon amor es gran
 pro tu ets molt mes gran que jo.
 Que son al costat dels teus
 mons titols? si 'ls tens als peus
 trepitjals si vols...

MARIA. Oh! no!
PEP. Qu' ets pagesa! y que vol di'
 si per mí vals tant, María!
 l' alsina mes gran se cría
 dins un bosch, no en un jardí.
 En un jardí las poncellas,
 regantlas, neixen y hi creixen;

en lo bosch las flors hi neixen
perque Deu se cuida d' ellas.
A tu 'l mateix Deu te feu
y ves si ton cor li plau,
que 't fa viure en un palau
que te la Mare de Deu.
Y jo, per tu, al heroisme
arrivaré ab lo meu cor,
perque ja no 't tinch amor,
lo que 't tinch es fanatisme.
Y si al sentirm m' has comprés,
pot se 'l que de mí ningú
ha lograt, fassis ferm tú:
creure' en Deu per sempre més.
Tal volta es una imprudencia
tot aixó com dit per mí,
mes sento una veu aquí
que 'm diu que hi ha providencia.

(Durant aqueix parlament de Pep y Maria, y sobre tot en los últims versos, Agna y Pau se 'l miran y escoltan. Ells no s' en adonan.)

ESCENA ÚLTIMA

Dits y lo RECTOR.

(Lo Rector ve de la capella magestuosament ab la carta á la ma y se queda en mitj dels dos grupos. Quadro. — Pep y Maria quedan un xich confosos sense atrevirse á mirar á lo Rector. L' Agna y Pau lo miran ab curiositat com desitxosos de saber lo que l' hi ha inspirat la Mare de Deu del Mont.)

MARIA. (Ap). L' oncle!

PEP. 'L Rector!

PAU. (Ap. á Agna). Mossen Perel

Agna! si te 'l miras be,
veurás que sembla que té
una cara mes riallera.

RECTOR. (Mirantlos á tots). Celebro trovarls aquí
á tots vostés. Senyor Compte ..

PEP. Vosté dirá... jo estich prompte
per quant desitji de mí.

AGNA. Que hi há?

RECTOR. Qu' aquí tinch la carta
del Xich.

PAU. Del Xich...!

AGNA.

Y qué diu?

RECTOR.

Que vols que diguil M' escriu
lo que ja pots figurarte;
qu' estava molt orgullós
de casars ab la María,
per mes que ja comprenia
que no lligavan tots dos.

Y qu' aixís qu' ell ha sabut
que l' altre que la preté
es lo senyor Compte, ell té
á gran honra esser vençut.
Diu que may podrà olvidar
lo bon recort y 'l respecte,
qu' á son pare ab gran afecte
los seus li varen guardar.

Y que tals llasos lo lligan
puig que sos pares han mort,
y ell deu respectá 'l recort
de sos pares qu' al cel sigan.

PEP.

Jo agraeixo 'l sant anhel
en que son bon cor demostra.

PAU.

(Ap.) Se veu que 'l meu parenostre
ha arribat á dalt del Cel.

RECTOR.

En quant la carta he llegit,
haig sentit enuolada
ma consciencia, tal vegada
perque ab lo qu' estava escrit
en lo gran llibre de Deu
y havia de tenir lloch,
jo no hi vaig pensá y tampoch
entrava dins del plan meu.

Y com qu' ademés, hi havia
encare una voluntat,

per qui 'l llas era pactat
entre 'l Xich y la María,
per esclarir ma consciencia

y no sofrir cap afront,
la Mare de Deu del Mont
ha sigut ma providencia.

Jo consell li' haig demanat,
y á n' el Fill que té en sos braços,
perque dirigís mos pasos
ab tot lo cor he implorat.

Y la Verge, que may nega
lo que una ánima cristiana
ab gran fervor li demana
y ab gran humiltat li prega,
m' ha dit al peu del altar
com si 'm parlés desde 'l cel:
«has obrat ab tot lo zel
d' un bon sacerdat cristiá.»

«Y del cor de la Maria,
»d' aqueixa flor delicada
»que s' esposa á ser tacada
»per lo llot de l' heretjia,
»¿qué en faig? digueume senyora»
li he demanat «qu' he de fer?»
y ha dit: «jo la salvaré
vetllant per ella á tot hora.» (*Pausa.*)
(*Durant aqueix parlament Agna y Maria s' haurán eternit y baixarán los ulls.*)

Are, ja tinch ma consciencia
com home y com sacerdot
descarregada de tot.

PEP. Oh gracias; Hi ha providencial

RECTOR. Senyor Compte...!

PEP. L' he sentit;

y ab tal convicció ha parlat,
qu' á n' el cor m' han arriuat
las paraulas que 'ns ha dit.

Ha parlat ab tal fervor
qu' á dir vritat m' enternia.

RECTOR. (*Ap.*) Oh gracias, Verge Maria!

Ja Deu li ha tocat lo cor!

(*Mentres Pau diu los dos versos següents, lo Rector y Pep figura que parlan.*)

PAU. Te, contemplala, pobreta,
mirala com s' es quedat.

RECTOR. (*A Maria.*) Noyal vina al meu costat.
(*Maria emocionada passant á la dreta de son oncle.*)

Oncle!

PAU. (*A Agna.*) Vaja: ho veus, Agneta
com tot ho endevino?

AGNA. Sí.

Pau, haveu tingut rahó.

PAU. Quant hi haigi alguna qüestió
consulta ab lo teu cosí.

RECTOR. Are no hi ha impediment
y ja qu' ella 'l correspon,
la Mare de Deu del Mont
los dona 'l consentiment.
Ella aqueix miracle ha obrat.

PEP. Oh gracias!

RECTOR. Gracias en ella
que li entrega una poncella
de son jardí consagrat.

MARIA. (*Anant á abraçar á sa tia.*)
Tía!

AGNA. (*Abraçantla.*)

Filla del meu cor
abramam.

PAU. (*Ap. á María*). Y á ton cosí
que no li dius res?

MARÍA. Oh! sí.

PAU. Pobreta, si ets un tresor.
No te la pensavas pas.
aquesta bona jugada!
Fugim un altre vegada
y entornemsen cap lo mas?

(*Pep haurá tret de la butzaca lo document qu'
ha presentat á n' el Rector*).

PEP. (*A Rector*).

Si vosté 's digna obeirme
una volta solzament,
accepti aquest document
que porta la seva firma.

(*Li entrega*).

Y ja que á la Verge 's deu
tota ma satisfacció,
dignis rebrem aqueix dó
qu' es per la Mare de Deu;
son set mil lliures.

(*Li entrega un paquet que figuran billets de
banch*).

PAU. (*Ap á María*) Carat!
has sentit! si 'ns las donava...

(*Agna, Pau y María s' arriman instintivament
en torn del Rector*).

RECTOR. Lo bon Jesús predicava
l' amor y la caritat.
Senyor Compte; si algún dia
li vingués al pensament
lo recort d' algún torment
per l' amor de la María,
no 'm culpi á mí; no voldría
tant inmerescut afront
y ja qu' aquí te la font
de sa ditxa benheurada,
invoqui alguna vegada
la Mare de Deu del Mont.

ERROR IMPORTANT

En la distribució de los personatjes hi diu «MARÍA 20 id. *neboda de,*» sobrant, per consegüent, aquestas dos paraulas, ja qu' es neboda de lo Lo RECTOR y no de PAULETA com de las mateixas pareix deduhirse.

L' Autor recomana molt especialment á los artistas que prenguin part en aquesta obra, la fidel observancia de las acotacions per lo millor éxit de la mateixa.

OBRAS DRAMÁTICAS

DE

D. Francisco Xavier Godo

REPERTORI CASTELLÀ

Durante el baile, diálech en vers, traducció de la obra de E. Pailleron *Pendant le bal*.

Un marido impertinente, joguina en un acte y en vers, original (1).

Coquetina, joguina en un acte y en vers, original.

El juramento de Pepe, joguina en un acte y en prosa, arreglada del francés.

Día de bodas, comedia en un acte y en vers, original.

La Corsetera, comedia en un acte y en vers.

Los celos con pan son menos, monolech en vers, original.

REPERTORI CATALÀ

La Mare de Deu del Mont, drama en tres actes y en vers, original.

Próxima á estrenarse

Del dret á la navaja, joguina en un acte y en vers. (2)

(1) En colaboració ab D. Frederich Rahola.

(2) En colaboració ab D. Victor Rahola.

LA MARE DE DEU DEL MONT

en venta en las librerías de Mayol, carrer de Fernando; 13, en la de I. Lopez, Rambla del Mitj, núm. 20 y en la Galería de Molas y Casas, Hospital, 12.